

LEVENSLANG WONEN

ONTWERPGIDS

PLATFORM WONEN VAN OUDEREN

Ministerie van de
Vlaamse Gemeenschap

ONTWERPGIDS

LEVENSLANG WONEN

De Ontwerpgids Levenslang Wonen is samengesteld door het Platform Wonen van Ouderen, met steun van en in samenwerking met het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap - afdeling Woonbeleid.

April 1999

VOORWOORD

De vergrijzing van de bevolking is een fenomeen dat alsmaar grotere proporties aanneemt. In Vlaanderen maakt de leeftijdsgroep van zestig jaar en meer momenteel 21% van de totale bevolking uit. In het jaar 2010 wordt dat ongeveer 25% en in het jaar 2020 schommelt dit aantal rond de 30%. Tegen dat jaar zal de populatie van zestig jaar en ouder overigens met vijftig procent gestegen zijn, terwijl de totale populatie met nog geen zes procent zal toenemen. Deze realiteit heeft tot gevolg dat meer en meer mensen op zoek zijn naar een veilige, comfortabele woning, waar ze hun oude dag rustig kunnen doorbrengen.

Uit onderzoek is gebleken dat veel bejaarden slecht gehuisvest zijn en te vlug beslissen om hun intrek te nemen in een collectieve instelling, ondanks het feit dat zij gehecht zijn aan hun woning en hun woonomgeving. Zij blijken ook slecht op de hoogte over hoe en wat in hun woning aan aanpassingen moet gebeuren om er comfortabel oud te worden. Daarom zijn ook de bestaande aanpassings- en verbeteringspremies weinig bekend.

De Vlaamse regering heeft in 1997 aan het Platform Wonen van Ouderen de opdracht gegeven om alle bestaande informatie inzake aanpassing van woningen, van renovaties, van aangepaste nieuwbouw, van nieuwe woonvormen, te bundelen in een handboek. Dit 'Handboek Wonen van Ouderen' is in oktober 1998 ruim verspreid. Tegelijkertijd heeft het Platform Wonen van Ouderen de 'Ontwerpgids Levenslang Wonen' gerealiseerd.

Deze ontwerpgids is een handleiding voor alle huisvestingsactoren die woningen willen ontwerpen die geschikt zijn voor de oude dag. Het respecteren van een aantal criteria die in de gids zijn opgenomen, maakt dat verhuizen omwille van ouderdom of handicap overbodig wordt. Het is de bedoeling dat ook jonge kandidaat-bouwers in hun bouwplannen rekening houden met het feit dat ze later minder mobiel zullen zijn. Een 'levenslange woning' kan gemakkelijk en zonder hoge kosten aangepast worden, wanneer één van de bewoners zwaar gehandicapt raakt en zich in een rolstoel moet verplaatsen.

Zowel in de sociale als in de private huisvesting vind ik de toepassing van het principe van 'levenslang wonen' uitermate belangrijk. Niet alleen eigenaars op de private woningmarkt, maar ook huurders van een sociale woning wensen in hun vertrouwde huis en omgeving te blijven en er een comfortabele oude dag door te brengen. Een ruime verspreiding en sensibilisering moeten vermijden dat in de toekomst bejaarden, die relatief weinig zorg nodig hebben, als enige oplossing de opname in een instelling zien. Een aangepaste woning, de nodige persoonlijke zorg en hulp in het huishouden zullen bovendien niet alleen het gezinsbudget, maar ook de staatshuishouding ten goede komen.

*Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden,
Stedelijk Beleid en Huisvesting*

INHOUD

TEN GELEIDE	p 6
0. HET UITSLUITINGSCRITERIUM	p 12
1. BASISCRITERIA - WONING/APPARTEMENT	p 14
1.1 Niveauverschillen minimaal	p 15
1.2 De deurbreedte en opstelruimte	p 17
1.3 Eisen gesteld aan de leefruimte	p 21
1.4 Eisen gesteld aan de slaapkamer	p 24
1.5 Eisen gesteld aan de keuken	p 26
1.6 Eisen gesteld aan de badkamer	p 29
1.7 Eisen gesteld aan het toilet	p 34
1.8 Buitenruimte - terras	p 36
1.9 Bergruimte	p 38
1.10 Buitenschrijnwerk - inkom	p 40
1.11 Schakelaars en stopcontacten	p 43
1.12 Technische uitrusting	p 46
1.13 Trappen	p 48
1.14 Zone tussen voordeur en openbaar domein	p 52
1.15 Gangdimensies	p 56
2. AANVULLENDE CRITERIA	p 58
2.1 Extra kamers	p 59
2.1.1 De hobby-/logeerkamer	p 59
2.2 De inrichting van de woning	p 61
2.2.1 Rechtstreeks contact tussen slaapkamer en leefruimte	p 61
2.2.2 Rechtstreeks contact tussen slaapkamer en badkamer	p 61
2.2.3 Visuele afscherming van het aanrecht	p 62
2.2.4 Inkomhal	p 63
2.3 Veiligheid in keuken en badkamer	p 64
2.3.1 Koken met beveiliging is mogelijk	p 64
2.3.2 Hanteerbaarheid van keukenkasten en aanrecht	p 65
2.3.3 Thermostatische warmwaterkraan - badkamer - douche	p 66
2.3.4 Kraan met temperatuurbegrenzer - badkamer - wasbak	p 67
2.3.5 Kraan met temperatuurbegrenzer - keuken	p 67
2.4 Het aanwezige domotica systeem	p 68
2.4.1 Domotica netwerk	p 68
2.4.2 Inbraakalarm	p 70
2.4.3 Sociaal alarm	p 71
2.4.4 Brandalarm	p 72
2.4.5 Temperatuurregeling per lokaal	p 73
2.4.6 Bewegingssensor aan de voordeur	p 73

2.5	Comfort in keuken en badkamer	p 74
2.5.1	Aangepast toilet	p 74
2.5.2	Aanpasbaar keukenblok	p 74
2.5.3	Ergonomische kranen	p 76
2.6	Algemeenheden	p 77
2.6.1	Grote drukschakelaars	p 77
2.6.2	Zichtbaarheid inkom	p 77
2.6.3	Veilige radiatoren	p 78
2.6.4	Tweede TV-aansluiting	p 79
2.6.5	Tweede telefoonaansluiting	p 79
2.6.6	Sluitwerk voordeur	p 79
2.6.7	Veilige, ergonomische deurklinken	p 80
2.6.8	Eenvoudig te onderhouden gebouw	p 82
3.	BASISCRITERIA - GEMEENSCHAPPELIJKE DELEN FLAT	p 84
3.1	Algemeen	p 85
3.1.1	Niveauverschillen	p 85
3.1.2	Deuren	p 87
3.1.3	Beglazing	p 88
3.1.4	Tochtsassen	p 89
3.1.5	Inkomaccessoires	p 90
3.1.6	Verlichting	p 91
3.2	Liften	p 92
3.3	Gangdimensies	p 94
3.4	Trappen	p 95
4.	OMGEVINGSCRITERIA	p 100
4.1	De toegankelijkheid van de omgeving	p 101
4.2	De bereikbaarheid van de omgeving	p 102
4.3	De woning in zijn omgeving	p 103
	NUTTIGE ADRESSEN	p 105

TEN GELEIDE

In het kader van de 'Week van de Ouderen' van november 1994 stelde het Vlaams Ouderen Overleg Komitee (OOK) een tienpuntenprogramma voor omtrent 'Woonzekerheid OOK voor ouderen'. Het tiende punt luidde als volgt: "Tenslotte zal het OOK een seniorenlabel ontwikkelen voor een seniorenvriendelijke woning. Dit label zal jaarlijks toegekend worden aan projecten die voldoen aan de vooropgestelde vereisten". Het toen nog jonge 'Platform Wonen van Ouderen' had reeds te kennen gegeven samen met de ouderenorganisaties te willen nadenken over het kwaliteitsvol wonen van ouderen en toonde zich bijzonder geïnteresseerd in de idee van een seniorenlabel. Binnen het Platform werd een werkgroep opgericht die uitvoerig onderzoek leverde naar zowel de woonbehoeften van ouderen, als de ontwikkeling van een soort keurmerk voor een aangepaste woning voor ouderen.

De eerste inspiratie kwam vanuit het 'Seniorenlabel', dat in Nederland in 1993 tot stand was gekomen door de SEV (Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting). De vertaling en de hertekening van dit Nederlands label naar Vlaamse normen en situaties, de studie van en de ervaring vanuit diverse andere buitenlandse voorbeelden en de talrijke interne en ruimere discussies, georganiseerd door het Platform Wonen van Ouderen, hebben uiteindelijk geleid tot de voorliggende 'Ontwerpgids Levenslang Wonen'. De boodschap die wij hierin willen meegeven is dat mensen tijdig moeten nadenken over hoe ze later willen wonen en dat een huis zo dient te worden gebouwd of verbouwd dat het zich telkens aan de veranderende levensomstandigheden aanpast.

De idee van een 'senioren'-label werd verlaten, omdat het principe en de criteria van levenslang wonen voor iedereen gelden. In tegenstelling tot het Nederlands voorbeeld is de aandacht verschoven naar de woning zelf, terwijl de woonomgeving wel een aandachtspunt moet blijven voor het beleid, maar niet een criterium mag zijn om een woning zelf als onaangepast te beschouwen.

Op termijn blijft het Platform Wonen van Ouderen er voor ijveren dat op basis van deze ontwerpgids ooit een keurmerk, een label, zal worden toegekend aan levenslange woningen in Vlaanderen. Dit label zou een signaal moeten zijn van de intrinsieke kwaliteit van een woning en het verwerven van zo'n label een stimulans om de woning aangepast te bouwen of aan te passen.

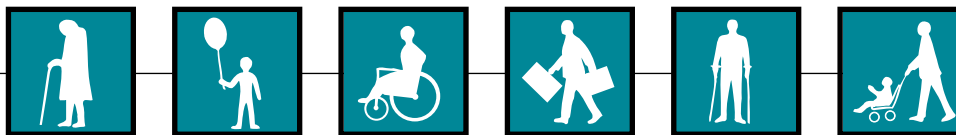
Het Platform Wonen van Ouderen heeft met de steun van de Vlaamse Provinciebesturen, van wie het de voorbije jaren financiering heeft ontvangen, en met de bijkomende steun van de Vlaamse Regering bij de realisatie van een vormingspakket 'Wonen van Ouderen', aanzienlijk geïnvesteerd in deze ontwerp-gids. Wij waren dan ook uitermate gelukkig met de beslissing van de Vlaamse overheid om deze ontwerp-gids ruim te verspreiden en hieromtrent een sensibiliseringscampagne op te zetten en om de ontwerp-gids aan te reiken in het eigen beleid inzake sociale huisvesting en op termijn, na een proefperiode van een aantal jaren, eventueel verder te officialiseren. Dat laatste mag dan misschien vooral 'wishful thinking' zijn van het Platform zelf, wij zijn overtuigd dat dit concept zichzelf ten volle zal bewijzen op het terrein.

Wij nodigen iedere gebruiker van deze ontwerp-gids dan ook uit om alvast zijn ervaringen, zowel positieve als negatieve, zijn commentaar, kritiek en suggesties aan het Platform Wonen van Ouderen mee te delen (zie adres achteraan in deze ontwerp-gids). Wij hopen binnen een paar jaar het keurmerk boven de doopvont te kunnen houden. Ondertussen bieden wij dit werk aan de ouderenverenigingen zelf aan om te gebruiken in hun actie voor kwaliteitsvol wonen voor ouderen.

De eerste en respectievelijk laatste versie van deze Ontwerp-gids Levenslang Wonen is het resultaat van de ervaring en verenigde inspanningen van Ir.Arch. Nausikaa Deneff, Pieter Van Hoof, Paula Dudal, Leny Harding, Regine Jacquart en Hendrik Leurs, onder de bezielende leiding van Prof.Dr.Ir.Arch. Jan Delrue, voorzitter van de Werkgroep Levenslang Wonen van het Platform Wonen van Ouderen. Aan hen bijzonder veel dank voor hun bijdrage aan dit project. Aan de administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting en Monumenten & Landschappen - afdeling Woonbeleid, hartelijk dank voor de zorg besteed aan deze publicatie. De gebruiker wensen wij het levenslange genot van een aangepaste woning toe.

Met deze publicatie start voor het Platform Wonen van Ouderen de volgende etappe om een keurmerk 'Levenslang Wonen' te creëren.

Prof. Dr. Jozef Pacolet
Voorzitter Platform Wonen van Ouderen

HET CONCEPT LEVENSLANGE WONING

Woningen die voldoen aan de criteria opgesteld in de Ontwerpgids Levenslang Wonen, zijn woningen die geschikt zijn voor de breedst mogelijke waaier van mensen (groot, klein, jong, oud,...). Deze woningen zijn levenslange woningen, wat ze onderscheidt van de niet levensbestendige woningen.

Kenmerkend voor een levenslange woning is dat ze toegankelijk, veilig en comfortabel is. Een toegankelijke woning is een woning waarin iedereen kan leven, ongeacht de leeftijd, de lichamelijke kenmerken, capaciteiten en beperkingen.

Een levenslange woning is ook een veilige woning: geen ongelukken meer als gevolg van fout gedimensioneerde ruimtes en accessoires. Bovendien is een levenslange woning een comfortabele woning: omdat minder mobiele mensen meer gebonden zijn aan hun woning, stellen zij vaak hogere eisen aan comfort.

UITGANGS PUNTEN

TOEGANKELIJK

VEILIG

COMFORTABEL

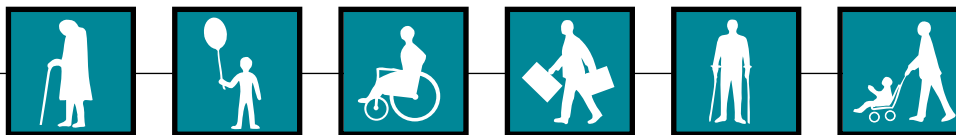

UITGANGSPUNT

Bij de uitwerking van de Ontwerpgids Levenslang Wonen vertrekken we van drie vaststellingen.

- Het klassieke bouwen (voor de ideale standaardmens) zet te veel mensen buitenspel: kinderen, moeders met kinderwagens, rolstoelgebruikers, mensen met krukken, bejaarden, ... zij ondervinden hinder in een voor de standaardmens ontworpen ruimte.
- Mensen verouderen of kunnen mindervalide worden.
- Design dat gemikt is op jongeren sluit de ouderen vaak uit, terwijl design voor ouderen ook de jongeren ten goede komt.

Ontwerpen voor onze toekomstige situatie, voor wanneer we ouder zijn, is dus een goed vertrekpunt.

DE ONTWERPGIDS LEVENSLANG WONEN

De Ontwerpgids LEVENSLANG WONEN behandelt een reeks criteria aan de hand waarvan men de woning kan toetsen. Het betreft een uitsluitingscriterium, een aantal basiscriteria en een aantal aanvullende criteria. Deze criteria hebben enkel betrekking op de kernwoning (dit zijn de belangrijkste woonvertrekken, namelijk woonruimte, slaapkamer, keuken en sanitaire ruimten, die op één bouwlaag gelegen moeten zijn) én op de gemeenschappelijke delen in flatgebouwen. Bijkomend kan een evaluatie van de omgeving gebeuren aan de hand van drie omgevingscriteria.

Het uitsluitingscriterium heeft betrekking op de minimale oppervlakte van de kernwoning. Een woning met een kleinere oppervlakte kan onmogelijk als een levenslange woning beschouwd worden. Bij woningen die voldoen aan het uitsluitingscriterium kunnen nu de 15 basiscriteria bekeken worden.

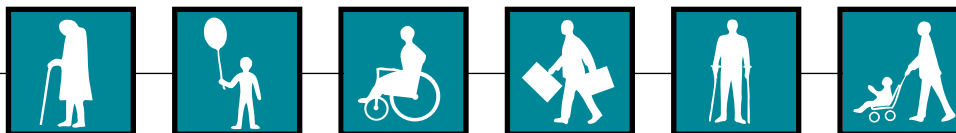
Tenslotte kan de woning verder onderzocht worden op aanvullende criteria. Deze hebben betrekking op 'pluspunten' voor meer comfort of veiligheid in de woning.

Een appartement kan enkel levensbestendig genoemd worden als de gemeenschappelijke delen van het flatgebouw bovendien voldoen aan de basiscriteria voor de gemeenschappelijke delen.

Om een inzicht te krijgen in de kwaliteit van de woonomgeving, beschrijven de omgevingscriteria een levenslange omgeving.

In de Ontwerpgids Levenslang Wonen wordt elk criterium afzonderlijk en in detail uitgewerkt en verduidelijkt. Daarbij wordt telkens het doel van het criterium uitgelegd: bij de basiscriteria voornamelijk toegankelijkheid en veiligheid, bij de aanvullende criteria eerder veiligheid en comfort. Daarna worden de eisen specifiek omschreven en kunnen opmerkingen en suggesties gegeven worden. Activiteitendiagramma's verduidelijken, indien nodig, de noodzaak van de vooropgestelde eisen, en maken een creatieve invulling van de eis mogelijk. Tenslotte worden er per criterium interessante voorbeelden getoond.

Soms wordt er een onderscheid gemaakt tussen nieuwbouw en bestaande woningen. De eisen gesteld aan nieuwbouw zijn strenger dan deze gesteld aan bestaande woningen, maar zij genieten de voorkeur. Het afzwakken van de eisen voor bestaande woningen laat toe om een groot deel van het bestaande patrimonium als levenslange woningen te erkennen.

HET UITSLUITINGSCRITERIUM

Een woning die hieraan niet voldoet kan onmogelijk een levenslange woning genoemd worden.

DE BASISCRITERIA VOOR WONINGEN

Om als levenslange woning te kunnen worden bestempeld moet de woning aan elk van de 15 basiscriteria voldoen.

DE AANVULLENDE CRITERIA

Een woning die aan het uitsluitingscriterium en de 15 basiscriteria voldoet, voldoet misschien ook aan een aantal extra's beschreven in de aanvullende criteria.

DE BASISCRITERIA VOOR GEMEENSCHAPPELIJKE DELEN IN FLATGEBOUWEN

Om als levenslange woning te kunnen worden bestempeld, moeten appartementen eveneens voldoen aan alle basiscriteria voor de gemeenschappelijke delen.

DE OMGEVINGSCRITERIA

Dit zijn aanbevelingen voor een geschikte omgeving voor een levenslange woning.

PLATFORM

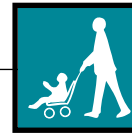
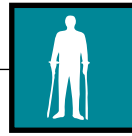
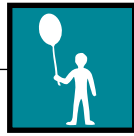
WONEN
VAN
OUDEREN

LEVENSLANG WONEN

UITSLUITINGSCRITERIUM

0. HET UITSLUITINGSCRITERIUM

DOEL

Een woning die aan het uitsluitingscriterium voldoet mag verder onderzocht worden op de basiscriteria. Het niet voldoen aan het uitsluitingscriterium maakt verdere evaluatie overbodig. Dergelijke woning zal immers nooit kunnen voldoen aan de 15 basiscriteria.

DEFINITIE KERNWONING

De kernwoning noemen we de verzameling van de volgende ruimtes: de leefruimte, de keuken, de (hoofd)slaapkamer, de badkamer en het toilet.

DEFINITIE NETTO-OPPERVLAKTE

De netto-vloeroppervlakte van de kernwoning is de som van de oppervlakten van de nuttige gebruiksruimte van de verschillende delen van de kernwoning. De vloeroppervlakte ingenomen door muren wordt hier dus niet bij gerekend. Onder schuine daken wordt geen rekening gehouden met de vloeroppervlakte op minder dan 1.50m onder het schuine plafond.

EIS

De ruimtes van de kernwoning bevinden zich op dezelfde verdieping

De netto-vloeroppervlakte van de kernwoning $\geq 45 \text{ m}^2$

OPMERKING

Zelfs voor een woning van 45m^2 zal het zeer moeilijk zijn om aan de 15 basiscriteria te voldoen. Voor nieuwbouw raden we dan ook 55m^2 aan als strikt minimum voor de kernwoning.

PLATFORM

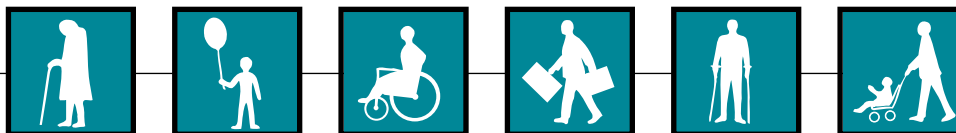
WONEN
VAN
OUDEREN

LEVENSLANG WONEN

BASISCRITERIA
woning/appartement

1. BASISCRITERIA - WONING/APPARTEMENT

DOEL

Een woning die voldoet aan het uitsluitingscriterium mag verder onderzocht worden op de basiscriteria. De basiscriteria zijn de dwingende criteria. Om als levenslange woning te kunnen worden bestempeld, moet de woning voldoen aan de eisen beschreven in deze 15 basiscriteria.

EIS

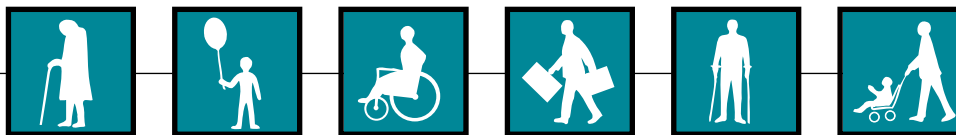
1.1	Niveaunderschillen Minimaal
1.2	Deurbreedte en Opstelruimte
1.3	Eisen gesteld aan de Leefruimte
1.4	Eisen gesteld aan de Slaapkamer
1.5	Eisen gesteld aan de Keuken
1.6	Eisen gesteld aan de Badkamer
1.7	Eisen gesteld aan het Toilet
1.8	Buitenruimte - Terras
1.9	Bergruimte
1.10	Buitenschrijnwerk - Inkom
1.11	Schakelaars en Stopcontacten
1.12	Technische uitrusting
1.13	Trappen
1.14	Zone tussen voordeur en openbaar domein
1.15	Gangdimensies

OPMERKING

In de eisen wordt er soms een onderscheid gemaakt tussen nieuwbouw en bestaande bouw. De eisen gesteld aan nieuwbouw zijn strenger, maar zij genieten de voorkeur. Voor de gemeenschappelijke delen in flatgebouwen, zie '3.Basiscriteria gemeenschappelijke delen-flat'.

1.1 NIVEAUVERSCHILLEN MINIMAAL

DOEL

"Drempels zijn beperkt in hoogte en moeten, zo mogelijk, vermeden worden"

Toegankelijk

Zelfstandigheid garanderen voor elke gebruiker

Veilig

Valpartijen door drempels voorkomen

EIS

Binnen in de kernwoning

Deurdorpels $\leq 2\text{mm}$

Toegang naar de kernwoning

Nieuwbouw Toegang via de voordeur met een drempel $\leq 0.025\text{m}$

Bestaande bouw Achterdeur Fungeert als alternatieve toegang indien de drempel $\leq 0.025\text{m}$

Deur-op-de-stoep Eén trede toegelaten

Optrede $\leq 15\text{cm}$

Aantrede $\geq 30\text{cm}$

Trede is gesloten en zonder neus

Voortuin Aanwezige treden kunnen met een helling overbrugd worden

Hellingsbaan -al dan niet permanent- is aanwezig

Dimensionering hellingsbaan zie '1.14 Zone tussen voordeur en openbaar domein'

Toegang naar terrassen

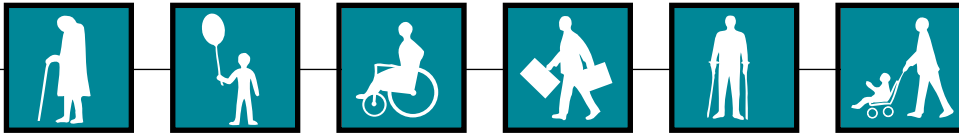
Onderdorpels $\leq 0.025\text{m}$

OPMERKING

Om struikelen te vermijden, worden aanwezige drempels duidelijk gemarkeerd. Afgeronde drempels (zogenaamde ziekenhuisdrempels) zijn te verkiezen. Ter voorkoming van wateroverlast bij buitendeuren, worden vaak voetroosters gebruikt. Let hierbij op de breedte van de roosteropeningen (ivm gevaar te blijven steken met schoen of loophulpmiddel). Wateroverlast kan ook vermeden worden door een luifel aan te brengen.

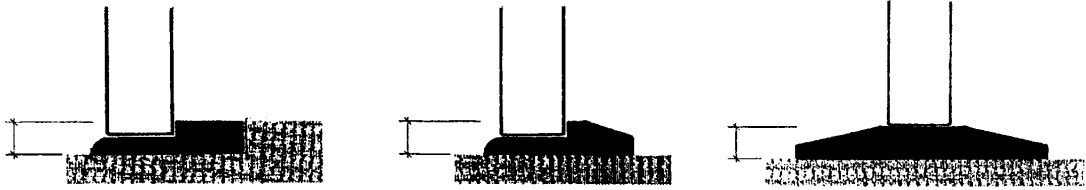

1.1 NIVEAUVERSCHILLEN MINIMAAL

ACTIVITEITENDIAGRAMMA'S

Vertikale snede door de voordeur:
deurdrempel is maximum 2.5 cm

gedeeltelijk uit HB 7.B.1.1 Livlopstandard, Husbanken, 1997

PLANVOORBEELDEN

Dit kan alleszins beter...

(1)

(1)

bijvoorbeeld met een helling !

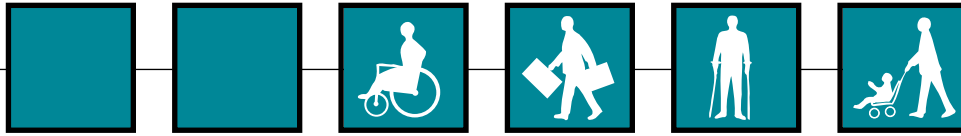
(2)

(1) uit Derde leeftijd en huisvesting, Koning Bouwdewijnstichting, 1979

(2) uit Trinnfri adkomst, Husbanken, 1995

1.2 DE DEURBREEDETE EN OPSTELRUIMTE

DOEL

"Zowel de doorgangsmaten van de deuren als de opstelruimte naast, voor en achter de deuren moet voldoende groot zijn"

Toegankelijk

Iedereen moet kunnen passeren en de deur bedienen

Veilig

Een ruime deur laat in geval van nood een vlotte evacuatie toe

EIS

Deurbreedte

Vrije doorgang $\geq 0.85\text{m}$ bij frequent gebruikte deuren (al deze deuren die noodzakelijk zijn om in de kernwoning te kunnen circuleren)

$\geq 0.76\text{m}$ bij alle andere deuren

Vrije hoogte $\geq 2.10\text{m}$ bij nieuwbouw
 $\geq 2.00\text{m}$ bij bestaande bouw

Openingshoek Alle deuren kunnen haaks open (90°)

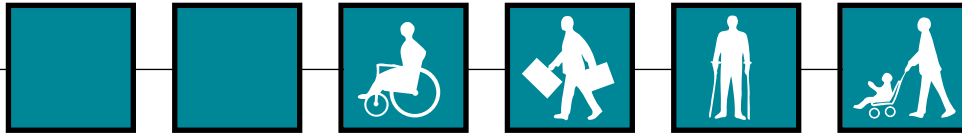
Algemeen

Bediening Bedieningsweerstand deuren $\leq 30\text{N}$
Sluit-/draaisnelheid zelfsluitende deuren $\leq 0.5\text{m/sec}$

Deurkruk In de bedieningsband ($0.85\text{m}-1.20\text{m}$)
 $\geq 0.50\text{m}$ uit inwendige hoeken

1.2 DE DEURBREEKTE EN OPSTELRUIMTE

Opstelruimte

Naast deur	Draaideuren	$\geq 0.45\text{m}$, langs de slotzijde van de deur
	Schuifdeuren	$\geq 0.20\text{m}$, langs de slotzijde van de deur
	Bi-vouwdeuren	$\geq 0.30\text{m}$, langs de slotzijde van de deur

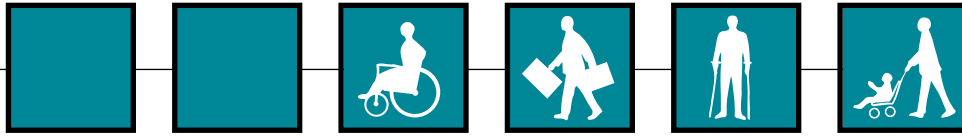
Voor/Achter deur	Draaideuren	Frontale benadering deur draait ruimte uit:	$\geq 1.20\text{m} \times 1.45\text{m}$
		deur draait ruimte in:	$\geq 1.50\text{m} \times 1.45\text{m}$
		Zijwaartse benadering deur draait ruimte uit:	$\geq 1.60\text{m} \times 1.20\text{m}$ of $\geq 2.00\text{m} \times 1.20\text{m}$
		deur draait ruimte in:	$\geq 1.45\text{m} \times 1.80\text{m}$ of $\geq 2.20\text{m} \times 1.20\text{m}$

Schuifdeuren	Frontale benadering	$\geq 1.20\text{m} \times 1.20\text{m}$
	Zijwaartse benadering	$\geq 1.20\text{m} \times 1.40\text{m}$

Bi-vouwdeur	Frontale benadering	$\geq 1.30\text{m} \times 1.20\text{m}$
	Zijwaartse benadering	$\geq 1.30\text{m} \times 1.50\text{m}$

1.2 DE DEURBREDTE EN OPSTELRUIMTE

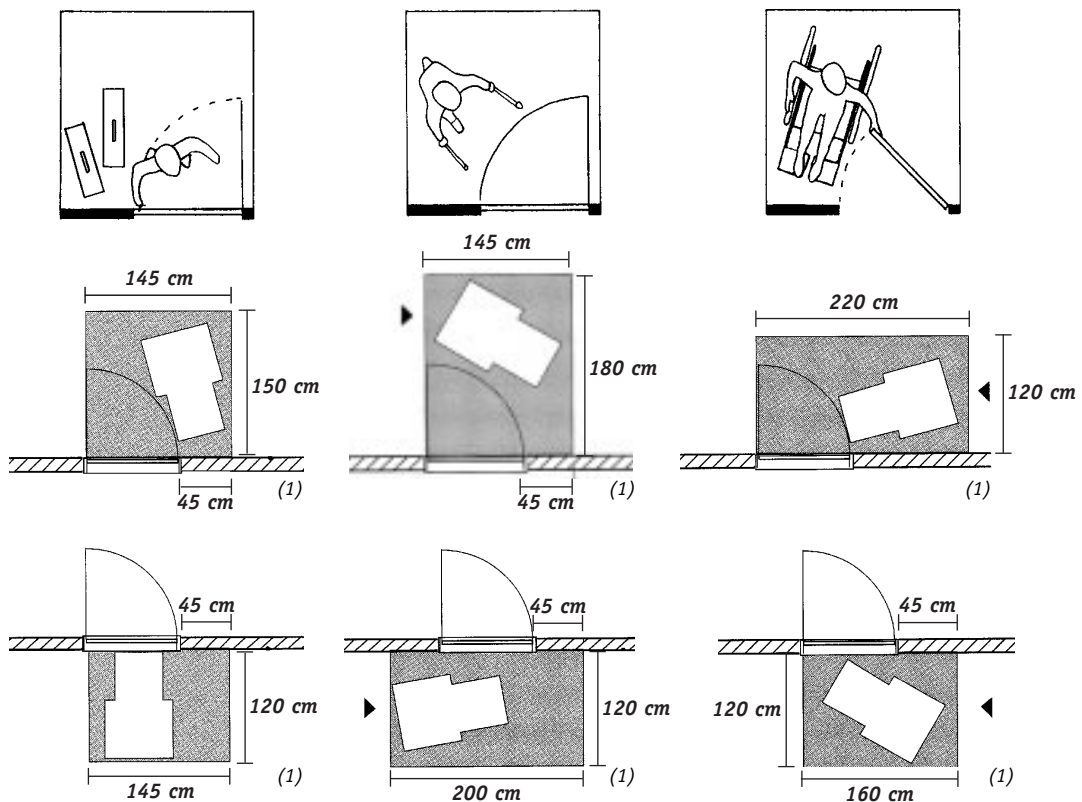

OPMERKING

- Opgepast voor radiatoren, deze belemmeren vaak het haaks opengaan van deuren.
- Deze opstelruimte is enkel van toepassing bij deuren van ruimtes van $\geq 1.50\text{m} \times 1.50\text{m}$.
- Schuifdeuren vormen een goed alternatief wanneer er plaatsgebrek is; let er wel op dat ze eenvoudig te bedienen zijn (vorm en plaats van de grepen, kracht nodig voor het openen,...).
- Om veiligheidsredenen draaien deuren open van de drukste naar de rustigste kamer toe.
- Bij schuifdeuren wordt een deel van de deur niet ingeschoven, wat dus de vrije doorgang verkleint.
- Voor (hoofd)toegangsdeuren van woningen en flatgebouwen wordt meestal een vrije doorgangsbreedte van 0.90m of meer gekozen.

ACTIVITEITENDIAGRAMMA'S

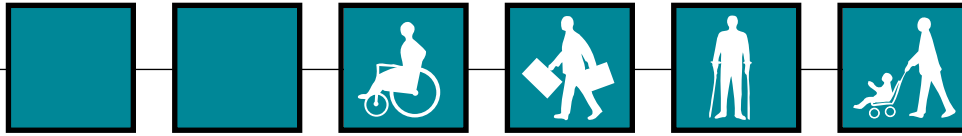
Benodigde opstelruimte voor draaideuren

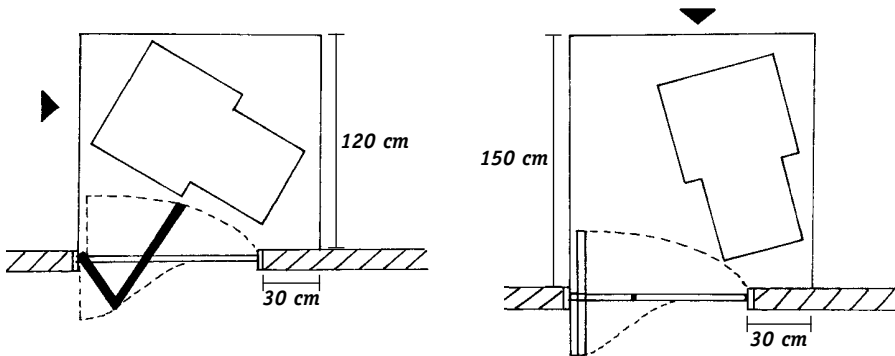
(1) gedeeltelijk overgenomen uit *Praktijkgids aanpasbaar bouwen aangepast wonen*, vzw Toegankelijkheidsbureau, 1994

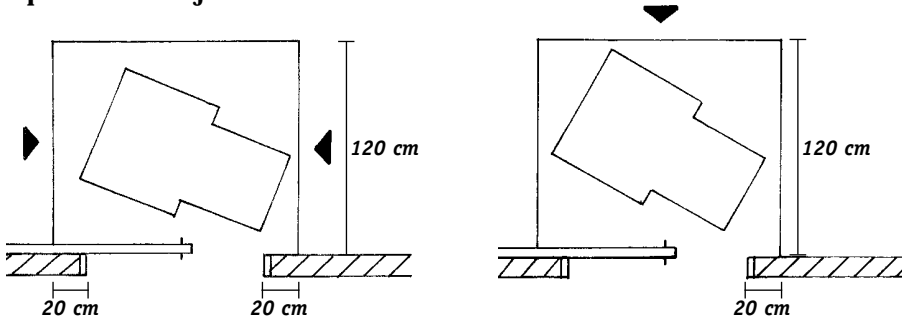
1.2 DE DEURBREEDETE EN OPSTELRUIMTE

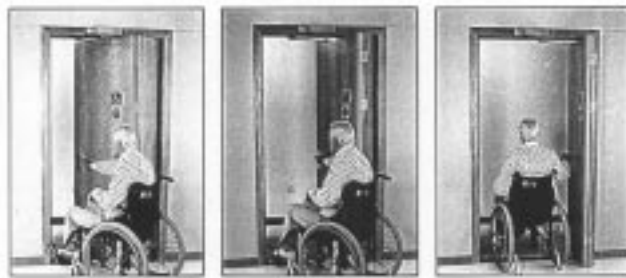
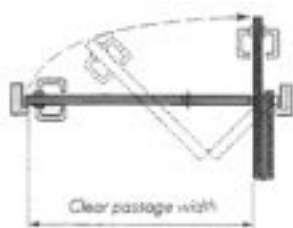
Opstelruimte bij bi-vouwdeuren

Opstelruimte bij schuifdeuren

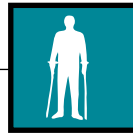
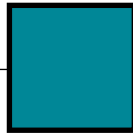
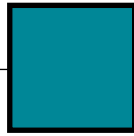
PLANVOORBEELDEN

Een bi-vouwdeur vergt, net zoals een schuifdeur, minder opstelruimte...

1.3 EISEN GESTELD AAN DE LEEFRUIMTE

DOEL

"De leefruimte is het centrum van de woning.
Mensen met een beperkte mobiliteit brengen hier vaak het grootste deel van hun tijd door. Contact met de buitenwereld onderhouden is dus cruciaal"

Toegankelijk

Het hart van de woning moet voor iedereen bereikbaar en bruikbaar zijn

Comfortabel

Veel tijd wordt in deze ruimte doorgebracht, voldoende ruimte en een aangename sfeer zijn dus cruciaal

EIS

Algemeen

Vrije doorgang Ergens in de ruimte (bij voorkeur centraal gelegen) moet een draaicirkel van 1.50m mogelijk zijn

Vrije doorgang tussen meubilair $\geq 0.85\text{m}$

De vrije ruimte voor kasten $\geq 1.50\text{m} \times 0.90\text{m}$

Ramen De totale glasoppervlakte van de ramen $\geq 1/6$ van de totale opp. van de leefruimte (zie ook '1.10 Buitenschrijnwerk - Inkom')

Hoogte glaslijn $\leq 0.85\text{m}$

Voor nieuwbouw moet er bovendien over een breedte $\geq 0.90\text{m}$ een raam zijn zonder horizontale regels
tussen 0.60m en 1.95m voor een leefruimte op de verdieping
tussen 0.75m en 1.95m voor een leefruimte op het gelijkvloers

Vanuit ≥ 2 zitplaatsen kan men uit dit raam naar buiten kijken

Bergruimte ≥ 3 meter vrije muurlengte waar kasten geplaatst kunnen worden (zie ook '1.9 Bergruimte')

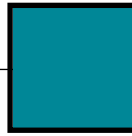
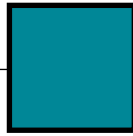
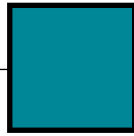
Vloer De (basis)vloerbekleding moet voldoende stroef zijn
Losliggende tapijten worden vermeden

Eethoek

≥ 3 gewone en 1 rolstoel zitplaats mogelijk
Zie activiteitendiagramma's voor meer concrete maatvoering

1.3 EISEN GESTELD AAN DE LEEFRUIMTE

Zithoek

Bezoek ontvangen ≥ 4 zitplaatsen, waarbij de opstelling zodanig is dat converseren -twee aan twee- mogelijk is

TV kijken Kabel-TV aanwezig (zie '1.12 Technische uitrusting')

Geen rechtstreekse lichtinval (door de ramen) op het TV-toestel

Voldoende kijkafstand mogelijk: 2.00m à 3.00m

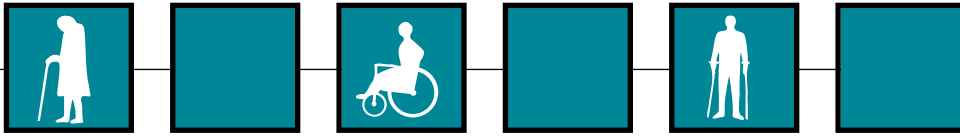
Men kan vanuit minstens 2 zitplaatsen TV kijken volgens de bovenvermelde criteria

OPMERKING

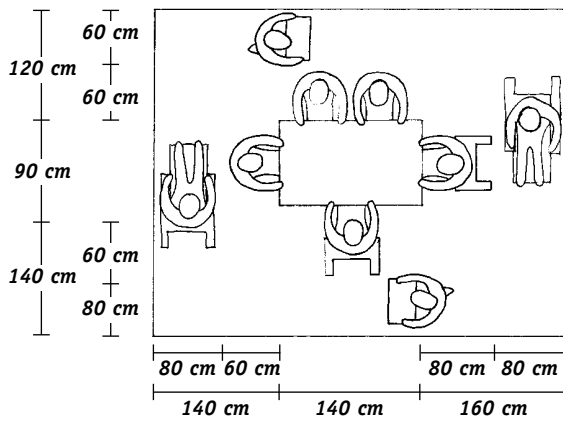
- Vrije vloeropp. Bij voorkeur is het mogelijk een draaicirkel van 1.50m te maken aan de vrije zijde van het salontafeltje.
- Deuren Omdat de leefruimte een druk bezochte ruimte is, is het aan te raden de deuren de ruimte te laten 'uit' draaien.
- Ramen Let erop dat men door het grote raam een boeiend uitzicht heeft; bij voorkeur een rechtstreeks zicht op het straatgebeuren.
De voorkeur gaat uit naar een zuid-west oriëntatie.
- Eethoek Bij voorkeur zijn er twee gewone en twee rolstoel zitplaatsen mogelijk.
Indien bij de eettafel de poten niet op de hoeken liggen, kan in sommige gevallen de nodige bewegingsruimte verkleind worden (zie activiteitendiagramma's).
- Zithoek De ideale kijkafstand wordt berekend in functie van de beeldhoogte en de hoeveelheid Hz van het TV-toestel. Dit komt neer op 6 à 7 maal de beeldhoogte, behalve bij 100 Hz, waar 5 maal de beeldhoogte volstaat.
Als optimale beeldhoogte wordt (voor oudere mensen) minstens 0.40m aangeraden, wat de ideale kijkafstand op 2.00m à 3.00m brengt.

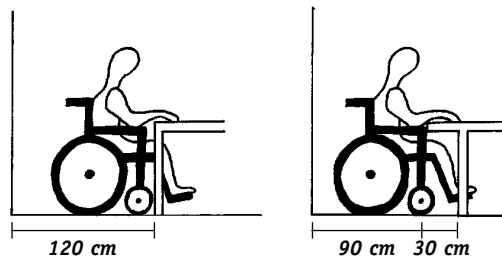
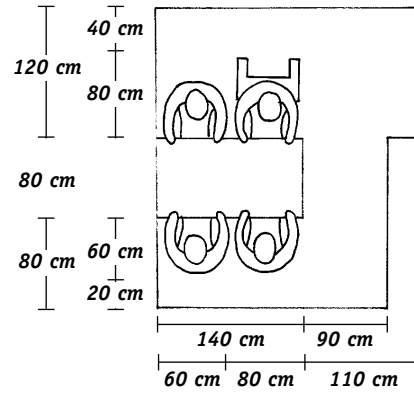
1.3 EISEN GESTELD AAN DE LEEFRUIMTE

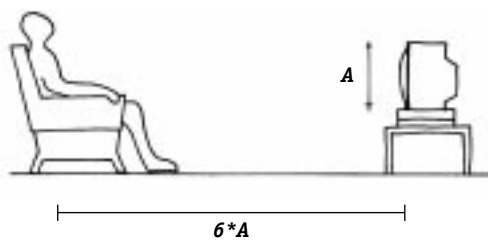
ACTIVITEITENDIAGRAMMA'S

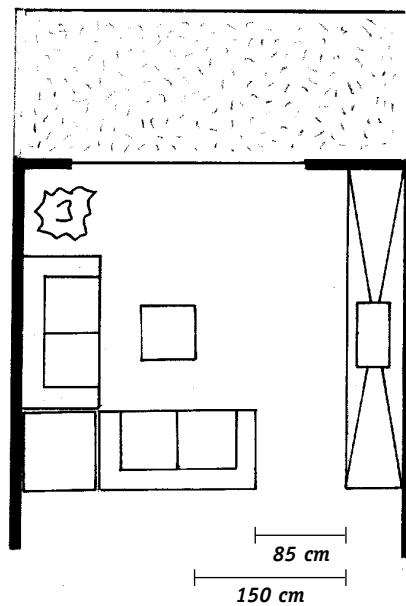
benodigde ruimte rond de eettafel

afstand muur-tafelpoten belangrijk

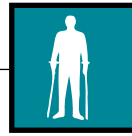
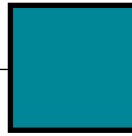
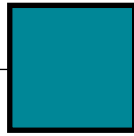
de ideale kijfstand

voldoende ruime zithoek

1.4 EISEN GESTELD AAN DE SLAAPKAMER

DOEL

"Mensen brengen ongeveer éénderde van hun leven al slapend door... Een aangename, aparte en voldoende ruime slaapkamer is dus belangrijk"

Toegankelijk

De slaapkamer moet voldoende ruim zijn zodat ook minder mobiele mensen ze optimaal kunnen benutten

EIS

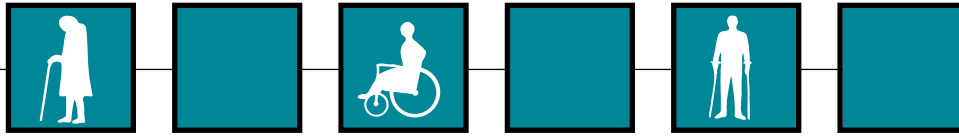
Bed	Tweepersoonsbed	$\geq 1.40\text{m} \times 2.00\text{m}$
	Gebruiksruimten	$\geq 0.90\text{m}$ langs 3 zijden van het bed
	Verlichting	Ook vanuit bed te bedienen
Kasten	Twee kleerkasten	Elke kast $\geq 0.80\text{m(b)} \times 0.60\text{m(d)}$
	Gebruiksruimten	$\geq 0.90\text{m} \times 1.50\text{m}$
Vrije ruimte	Draaicirkel	Het moet mogelijk zijn een draaicirkel van 1.50m te maken, dicht bij de deur, het bed en (één van) de kleerkast(en)
Ramen	Algemeen	Hoogte glaslijn tov vloerniveau $\leq 0.85\text{m}$
	Nieuwbouw	Over een breedte $\geq 0.90\text{m}$ moet er een raam zijn, zonder horizontale regels, van 0.60m tot 1.95m hoogte
		Bedstand mogelijk waarbij men uitzicht door het raam heeft vanuit lig- en zithouding

OPMERKING

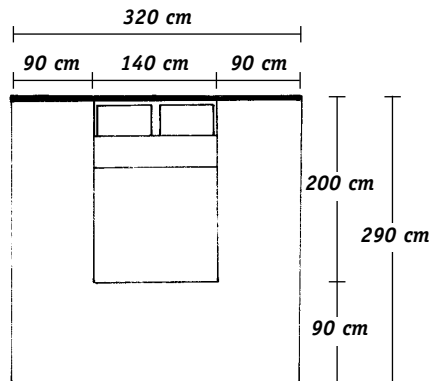
Bed	Hoogte	Voor veel mensen is een verhoogd bed (hoogte: 0.50m) geen overbodige luxe.
	Rails	Indien de ruimte krap is, kunnen op rails verplaatsbare bedden misschien een oplossing bieden.
	Grootte	Interessant is een slaapkamer waar men de bedden zowel naast elkaar als van elkaar weg kan opstellen (bedmaat $\geq 2 \times 0.90 \times 2.00\text{m}$).

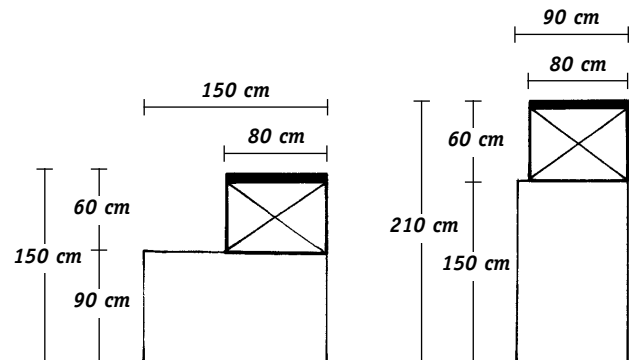
1.4 EISEN GESTELD AAN DE SLAAPKAMER

ACTIVITEITENDIAGRAMMA'S

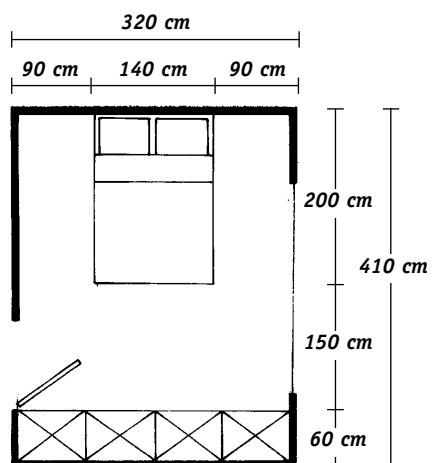
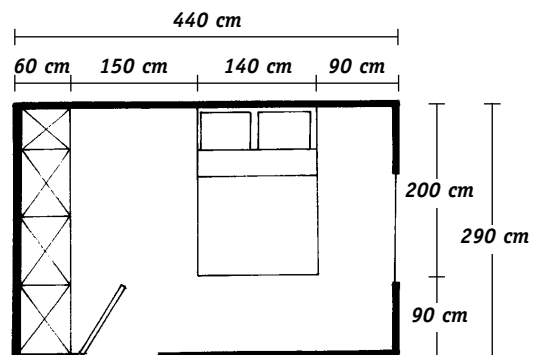
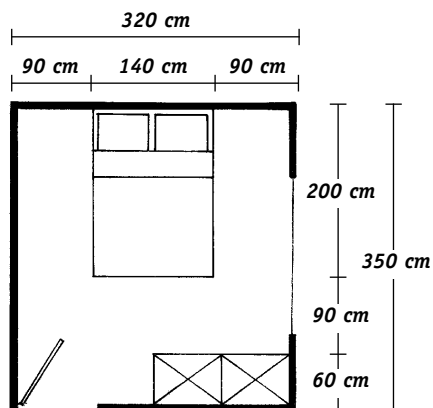

gebruiksruimte rond bed

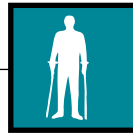
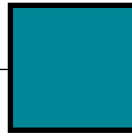
gebruiksruimte voor kleerkast

PLANVOORBEELDEN

1.5 EISEN GESTELD AAN DE KEUKEN

DOEL

"De keuken wordt meerdere keren per dag gebruikt; bovendien is het zelfstandig werken in de keuken voor minder mobiele mensen hét bewijs van onafhankelijkheid ... Redenen genoeg om deze ruimte toegankelijk, veilig en comfortabel te ontwerpen."

Toegankelijk

Voldoende ruimte, ook voor minder mobiele mensen

Veilig

Ongelukken te wijten aan een slecht ontworpen keuken voorkomen

Comfortabel

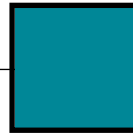
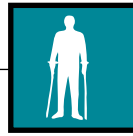
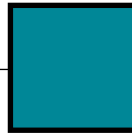
De keuken biedt plaats aan de nodige nutstoestellen

EIS

Gebruiksruimte	≥ 1.20m, haaks op aanrecht	
Planvorm	Directe verbinding (niet via een gang) tussen eetplaats en keuken, zo niet ≥ 2 zitplaatsen voorin om in keuken te eten/werken	
Vloerafwerking	Hard en slipvrij (ivm morsen met water)	
Nutstoestellen	Spoeltafel met koud en warm water	
	Afvoer voor een dampkap	
	Plaats voor een fornuis, een koelkast en een microgolfoven	
	Voldoende werkvlak	
Afzetvlakken	Naast het kooktoestel is er aan beide zijden een ruimte ≥ 0.30m breed, met dezelfde diepte van, en op hetzelfde niveau als het kooktoestel, en uit een hittebestendig materiaal gemaakt	
Verlichting	Buiten een centraal lichtpunt is er een extra lichtpunt boven het kooktoestel en boven minstens één van de werkvlakken	
Stopcontacten	Nieuwbouw	≥ 3 dubbele stopcontacten geplaatst ≥ 20cm boven aanrecht
	Bestaande bouw	minstens voldoen aan '1.11 Schakelaars en stopcontacten', deel 'stopcontacten'

1.5 EISEN GESTELD AAN DE KEUKEN

OPMERKING

Deuren moeten tot een minimum beperkt worden en zijn bij voorkeur naar buiten draaiend of schuivend.

De loopafstanden in de werkruimtes moeten tot een minimum herleid worden, daarom is het interessant de verschillende werkstations rond de draaicirkel in een zo efficiënt mogelijke volgorde te plaatsen, voortvloeiend uit de opeenvolgende activiteiten die in de keuken plaatsvinden. U- en L-vormige keukens zijn in dit opzicht erg handig; een eenzijdige keuken of een keukenblok daarentegen zijn ten sterkste af te raden (wegens te lange loopafstanden).

De kookplaat en de spoelbak bevinden zich bij voorkeur op hetzelfde aanrecht zodat potten kunnen verschoven worden, en niet opgetild moeten worden.

De vrije ruimte mag ook niet te groot zijn, 1.80m kan als maximum maat genomen worden om ook voor minder mobiele mensen geen problemen te geven.

Vergeet niet dat een rolstoelgebruiker nood heeft aan vrije ruimte naast de koelkast, de oven, ... om deze te kunnen gebruiken. De kookplaat, de spoelbak en het werkvlak daarentegen moeten onderrijdbaar zijn.

Volledig vlakke kookplaten zijn aan te bevelen zodat potten en pannen niet meer opgetild maar verschoven kunnen worden.

Vaak is een extra lichtpunt eenvoudig aan te brengen: een tl-buislamp, bevestigd aan de onderzijde van de bovenkastjes, kan eenvoudig op de aanwezige stroomvoorziening van de afzuigkap aangesloten worden.

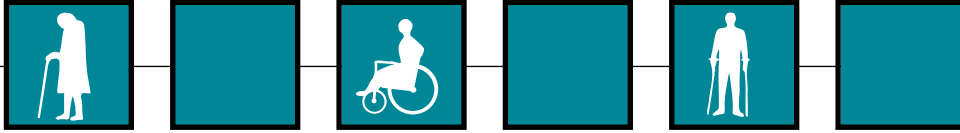
Een aansluitmogelijkheid voor een vaatwasmachine is ten sterkste aan te bevelen.

Fornuis en spoelbak mogen niet in de hoek geplaatst worden.

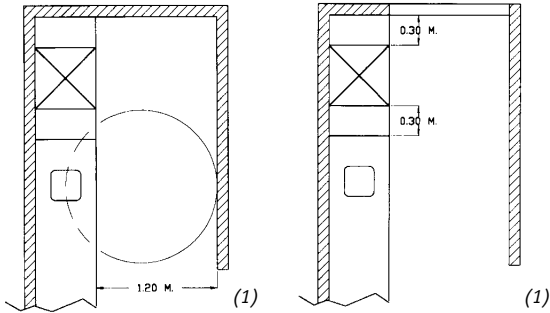
De minimumafmetingen zijn: wasbak 1.20m, fornuis 0.60m, werkvlak 1.80m.

1.5 EISEN GESTELD AAN DE KEUKEN

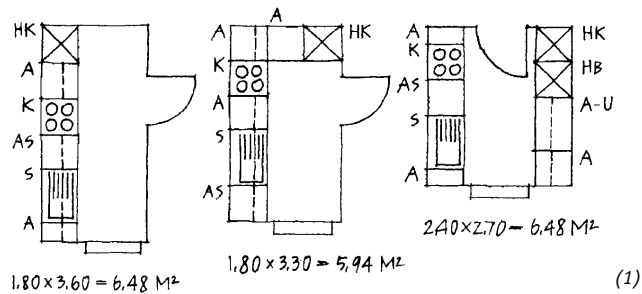

ACTIVITEITENDIAGRAMMA'S

(1) gedeeltelijk uit *Geschied voor alle leeftijden, Consumentenkeurmerk, SEV, 1994*

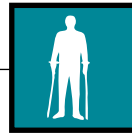
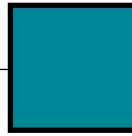
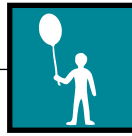
PLANVOORBEELDEN

(1) gedeeltelijk uit *Wohnen Ohne Barrieren, Bayerisches Staatsministerium des Innern Oberste Baubehörde, 1995*

1.6 EISEN GESTELD AAN DE BADKAMER

DOEL

"De badkamer moet door iedereen op een veilige en comfortabele manier gebruikt kunnen worden"

Toegankelijk

Voldoende ruimte in de badkamer voor iedereen

Veilig

Voorkomen van ongelukken

Comfortabel

Goed gedimensioneerde ruimtes en toestellen maken het aangenamer

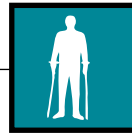
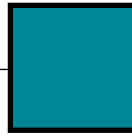
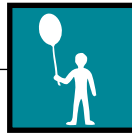
EIS

Algemeen

Toegangsdeur	Als er maar één badkamerdeur is, moet deze naar buiten opendraaien <hr/> Deurbreedte en opstelruimte, zie '1.2 De deurbreedte en opstelruimte'
Wand en plafond	Stevig genoeg om (indien nodig) handgrepen en steunen te plaatsen
Sanitaire toestellen	Minstens een wasbak en een douche aanwezig <hr/> Indien er geen apart toilet is dat voldoet aan de eisen '1.7 Eisen gesteld aan het toilet', moet er een aangepast toilet aanwezig zijn in de badkamer <hr/> Stevig bevestigd, om in geval van nood als steun te dienen <hr/> Zie activiteitendiagramma's voor de nodige plaatsings- en gebruiksruidtes van de toestellen <hr/> Wastafels moeten onderrijdbaar gemaakt kunnen worden <hr/> De douche is veilig gedimensioneerd (zie verder) <hr/> Geen warmwaterleidingen onder 1.80m hoogte
Vloeroppervlak	Draaicirkel van 1.50m is mogelijk <hr/> Breedte bij lineaire opstelling $\geq 1.70m$ <hr/> Breedte bij opstelling langs 2 zijden $\geq 2.20m$ <hr/> Uitgevoerd in een vlak en stroef, antislip materiaal

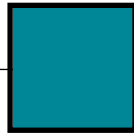
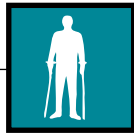
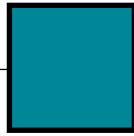
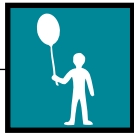
1.6 EISEN GESTELD AAN DE BADKAMER

Douche	
Doucherand	Bestaande woning Doucherand $\leq 0.15\text{m}$ (tov badkamervloer en tov douchebodem)
	Nieuwbouw Douche zonder hinderlijke douchebak dwz douche op zelfde niveau als badkamervloer
Douchevloer	voorzien van antisliptegels of ander slipvrij materiaal
Douchewanden	voldoende stevig om er indien gewenst steunen, beugels en zitjes aan te bevestigen
Bediening	Buiten de warmwater-straal
	$\geq 0.50\text{m}$ uit inwendige hoeken
	In de bedieningsband gelegen (tussen 0.85m - 1.20m hoogte)
	Stevig bevestigd om in geval van nood als steun te dienen
Douchekop	Op een glijstang $\geq 1.10\text{m}$ lengte, met de onderzijde geplaatst op 0.90m hoogte
Douche-opp.	$\geq 1.05\text{m} \times 0.90\text{m}$ bij douchebak $\geq 1.05\text{m} \times 1.35\text{m}$ bij douchevlak

1.6 EISEN GESTELD AAN DE BADKAMER

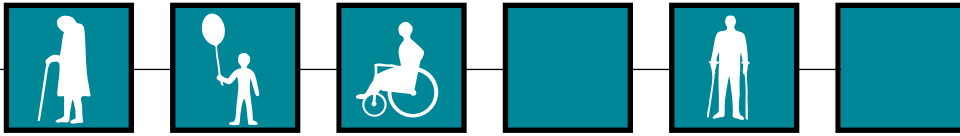

OPMERKING

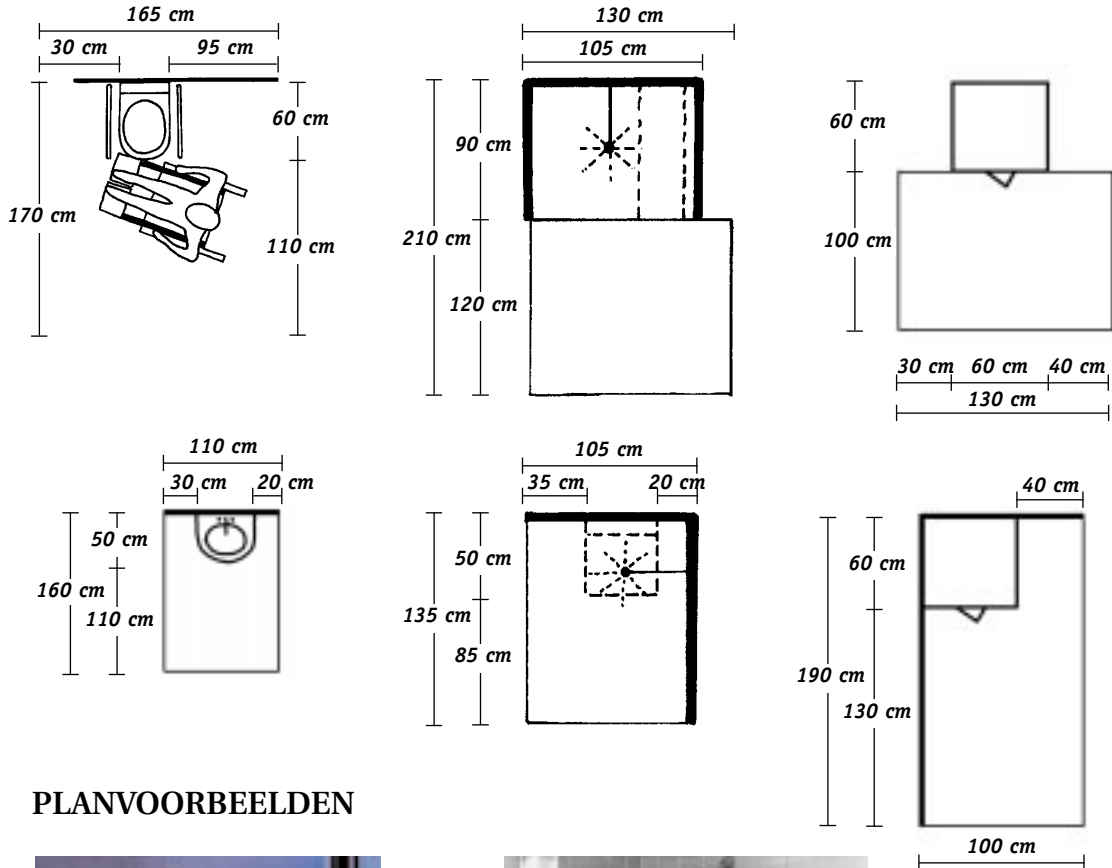
Deuren	Naar binnen draaiende deuren worden vermeden. Staan best in het verlengde van het toilet (indien aanwezig).
Wasbak	Kastjes naast de lavabo zijn sterk aan te raden. Een kraan met slang is voor de wasbak zeer interessant, alsook een wasbak en/of douchekop op rails.
Badkuip	Voldoende groot afzetvlak (min. 0.45m) aan voet- en/of hoofduiteinde dat dienst kan doen als zitplaats en vanwaar men makkelijk in en uit bad geraakt. De badrand is best op 0.50m hoogte; een verzonken bad is sterk af te raden.
Kranen	Kraanbediening bij wasbak, douche, bad,... gebeurt best via een hendel. Dankzij een grote greep is de kraan gemakkelijk te bedienen. Een thermostatische kraan is zeker voor de douche geen overbodige luxe.
Planvorm	De badkamer is bij voorkeur rechtstreeks verbonden met de slaapkamer. De afstand tussen wc en lavabo, en wc en douchekop is best niet te groot, zodat beiden vanop het wc bediend kunnen worden.
Douchebak	Een greppel tussen badkamer en doucheruimte, overdekt met een rooster, is een eenvoudige oplossing om water uit de badkamer te houden. Men zou de traditionele douchebak verzonken kunnen inbouwen en overdekken met een geperforeerde, slipvrije, roostervormige vloer op hetzelfde niveau als de badkamer.
Bouwmuren	Zijn voldoende stevig om er steunen, zitjes,... aan te bevestigen; maak hiervan gebruik bij de indeling van de badkamer.

1.6 EISEN GESTELD AAN DE BADKAMER

ACTIVITEITENDIAGRAMMA'S

PLANVOORBEELDEN

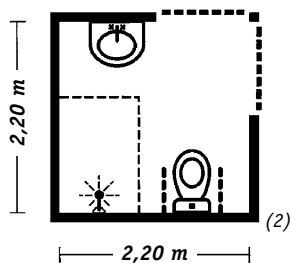

(1)

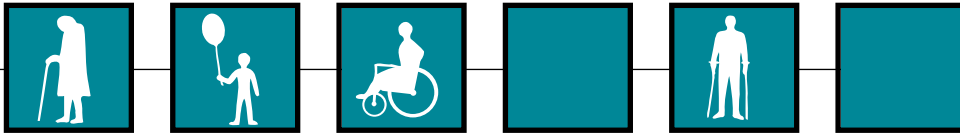
(2)

- (1) uit *L'homme a besoin d'eau, l'eau a besoin de technologie*, Grohe, 1998-03-05
 (2) gedeeltelijk uit *Senioren Thuisstest*, Projectbureau Seniorenlabel

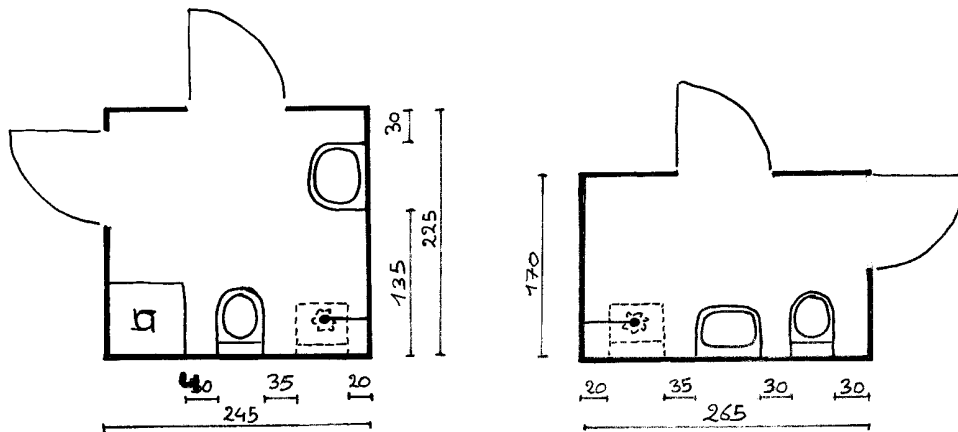

1.6 EISEN GESTELD AAN DE BADKAMER

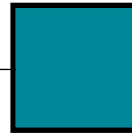
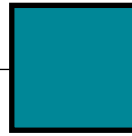
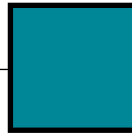
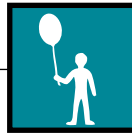
PLANVOORBEELDEN

(1) uit Eurobase, Sphinx, 1997

1.7 EISEN GESTELD AAN HET TOILET

DOEL

"Naar het toilet gaan is een intiem gebeuren; het is dus belangrijk dat iedereen zelfstandig het toilet kan gebruiken"

Toegankelijk

Het toilet moet voldoende groot zijn

EIS

Afzonderlijk toilet

Algemene eisen voor een bezoekbaar toilet:

Vloeroppervlakte $\geq 0.90\text{m} \times 1.20\text{m}$

Toegangsdeur Vrije doorgang $\geq 0.85\text{m}$ (zie '1.2 de deurbreedte en opstelruimte')

Geplaatst in zijwand (// aan toiletpot)

Naar buiten draaiend, scharnieren aan zijde toiletpot

Wanden Moeten stevig genoeg zijn om beugels aan te brengen

Spoelknop Ruim gedimensioneerd
Plaatsing midden op het reservoir

Wastafel Moet onderrijdbaar zijn (zo niet moet vloeropp. groter zijn)

Plaatsing in plan Een korte verbinding tussen (hoofd) slaapkamer en toilet moet mogelijk zijn ($\leq$ twee deuren tussen)

Om ook aan rolstoelgebruikers voldoende privacy te garanderen moet de ruimte waar het bezoekbaar toilet op uitgeeft afgesloten kunnen worden van de andere ruimtes

Bijkomende eisen voor nieuwbouw: ombouw tot aangepast toilet is mogelijk:

Aangepast toilet Zie activiteitendiagramma's voor situering en maatvoering

Vloeroppervlakte $\geq 1.65\text{m} \times 2.20\text{m}$

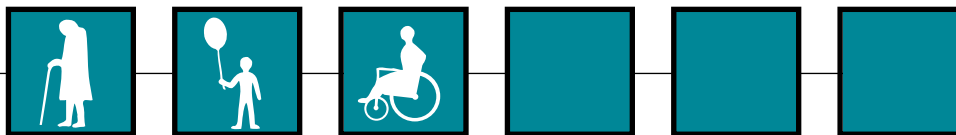
Toilet in badkamer

Aangepast toilet Zie activiteitendiagramma's voor situering en maatvoering

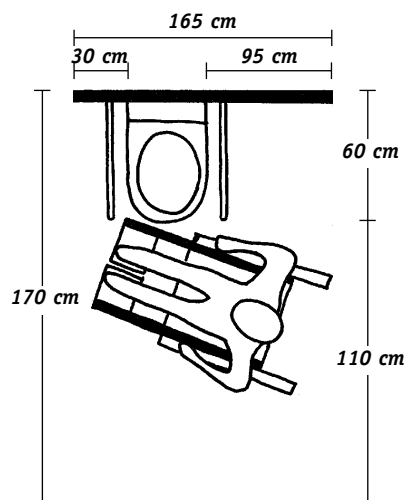
Vloeroppervlakte Zie '1.6 Eisen gesteld aan de badkamer'

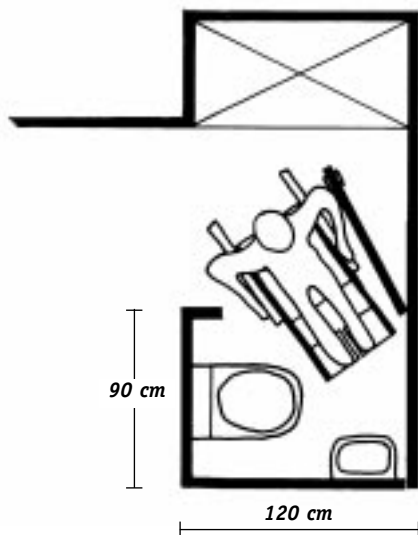
1.7 EISEN GESTELD AAN HET TOILET

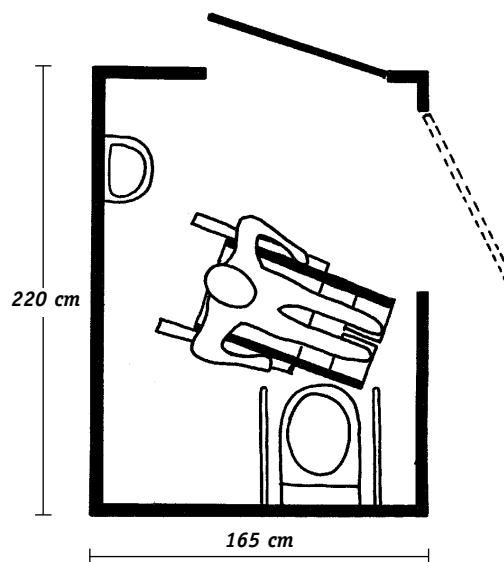
ACTIVITEITENDIAGRAMMA'S

PLANVOORBEELDEN

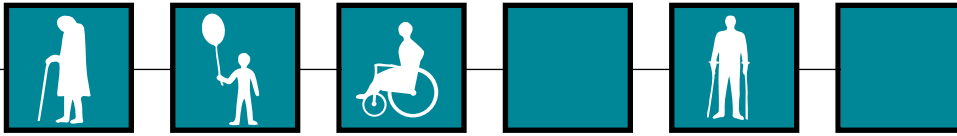
bezoekbaar toilet

aangepast toilet

1.8 BUITENRUIMTE-TERRAS

DOEL

"Een aangename buitenruimte waar men gezellig kan babbelen en de omgeving kan overschouwen is zeker voor minder mobiele mensen geen overbodige luxe"

Toegankelijk

Vanuit de kernwoning is deze ruimte voor iedereen toegankelijk

Comfortabel

Men kan minstens met twee personen van deze buitenruimte genieten

Veilig

Ongelukken te wijten aan slecht ontworpen balustrades en vloeren vermijden

EIS

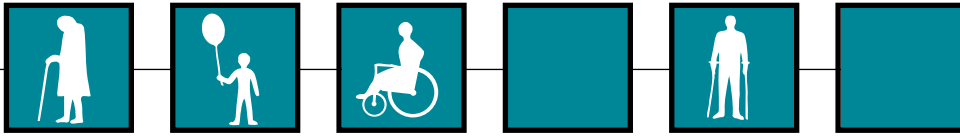
Algemeen	Niveau tov kernhuis	Niveaoverschil $\leq 0.025\text{m}$
	Vloerdetaillering	Horizontaal, vlak en obstakelvrij Voldoende stroef en slipvrij bij regen
Appartement	Op verdieping	Bestaande woning: vrije diepte $\geq 1.20\text{m}$ vrije lengte $\geq 1.80\text{m}$
		Nieuwbouw: vrije diepte $\geq 1.50\text{m}$ vrije lengte $\geq 1.80\text{m}$
	Op gelijkvloers	Verhard terras $\geq 4\text{m}^2$ Vrije diepte $\geq 1.50\text{m}$
Woning	Op gelijkvloers	Verhard terras $\geq 4\text{m}^2$ Vrije diepte $\geq 1.50\text{m}$
Balustrade	Hoogte	$\geq 0.90\text{m}$ $\geq 1.10\text{m}$ bij hoge gebouwen
	Uitzicht mogelijk maken	Vanaf $\geq 0.60\text{m}$ hoogte, heeft men een vrij zicht door de balustrade (glazen paneel, balkonhekken,...)

OPMERKING

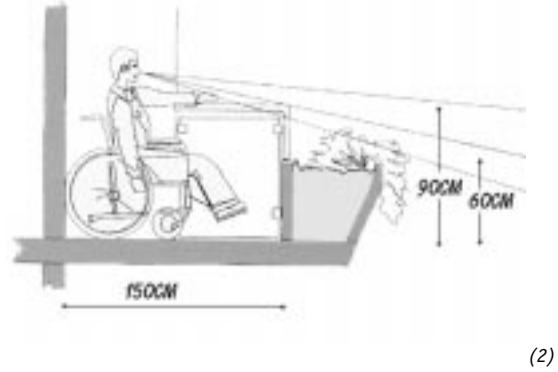
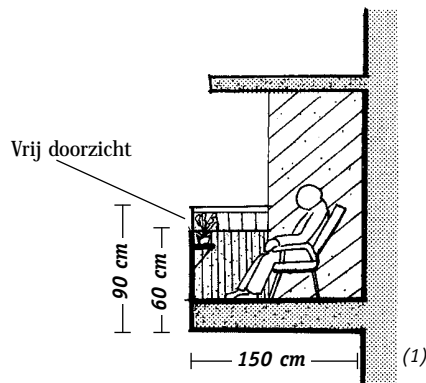
Verlichting	Het verdient aanbeveling om een aansluitpunt voor buitenverlichting te voorzien.
Plantenbakken	Plantenbakken op niveau besparen veel mensen onnodige rugpijn bij het tuinieren.
Uitzicht	De buitenruimte geeft bij voorkeur zicht op een gevarieerd, boeiend décor.

1.8 BUITENRUIMTE-TERRAS

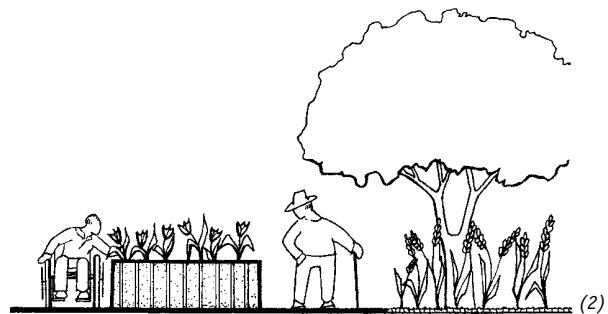

ACTIVITEITENDIAGRAMMA'S

- (1) gedeeltelijk uit *Site planning and design for the elderly*, D.Y. Carstens, 1985
(2) gedeeltelijk uit *Barriere frei*, LBS, 1992

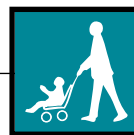
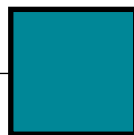
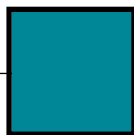
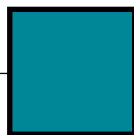
PLANVOORBEELDEN

- (1) uit *Anziani e ambiente costruito*, Saiedue, 1996
(2) uit *Site planning and design for the elderly*, D.Y. Carstens, 1985

1.9 BERGRUIMTE

DOEL

"Er moet voldoende bergruimte zijn, zowel binnen als buiten"

Veilig

Voldoende berging voorkomt rondslingerende voorwerpen die struikelgevaar opleveren

EIS

In de kernwoning

Bergkast	Berging voor het opbergen van strijkplank, stofzuiger,... ≥ 0.90m x 0.60m x 2.00m (hoogte)
Leefruimte	Plaats om over een muurlengte van ≥ 3.00m losse kasten te kunnen plaatsen met een diepte ≥ 0.60m
Slaapkamer	Zie '1.4 Eisen gesteld aan de slaapkamer'
Keuken	Zie '1.5 Eisen gesteld aan de keuken'
Wasmachine	Plaatsingsruimte ≥ 0.60m x 0.60m Gebruiksruimte ≥ 1.00m x 1.30m (zie activiteitendiagramma)
Recyclage	Voldoende ruimte voorzien voor het afzonderlijk sorteren van afval: Gewoon huisvuil, GFT, PMD, glas, papier en karton, KGA

In (bij) de woning

Woningen	Berging ≥ 4m ²
Appartementen	Berging ≥ 3m ²

OPMERKING

Wasmachine Mag in de badkamer op voorwaarde dat voldaan blijft aan '1.6 Eisen gesteld aan de badkamer'.

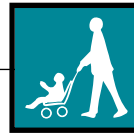
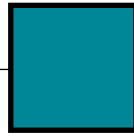
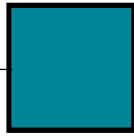
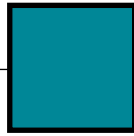
Droogtrommel Mag bovenop de wasmachine.
Voor mensen met een beperkte handfunctie zijn gecombineerde was- en droogmachines aan te raden.

De was- en droogmachine worden best verhoogd geplaatst zodat men zich niet onnodig hoeft te bukken voor het bedienen ervan.

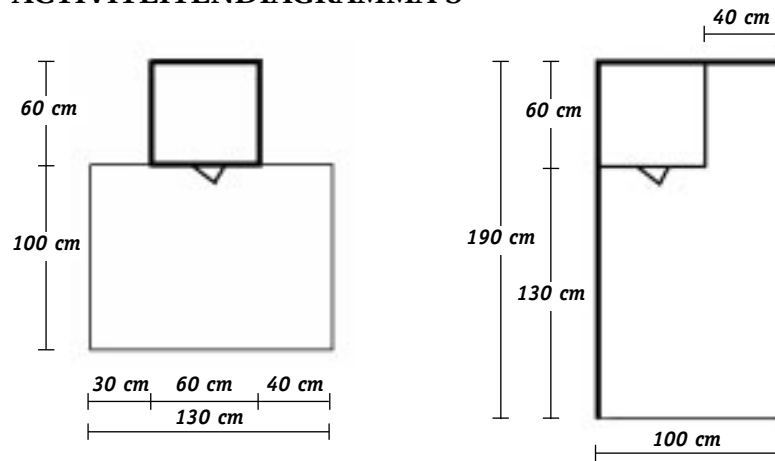
Het voorzien van een extra berging voor fietsen, kinderwagens, rolstoel,... is aan te raden.

1.9 BERGRUIMTE

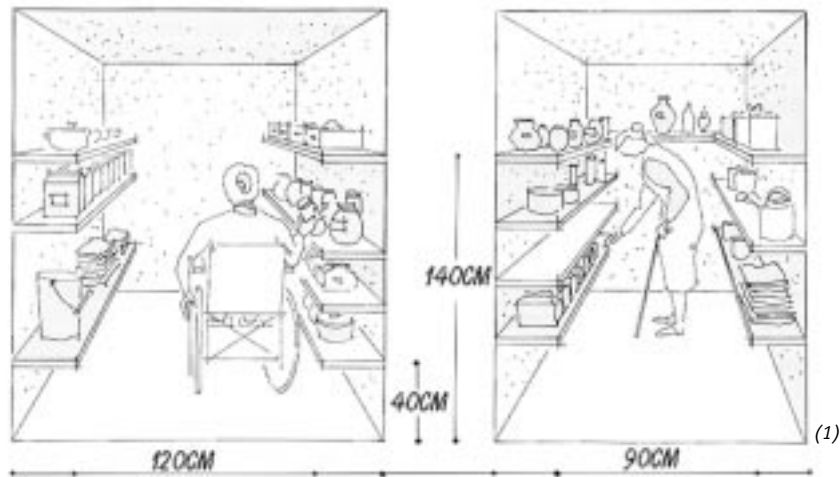

ACTIVITEITENDIAGRAMMA'S

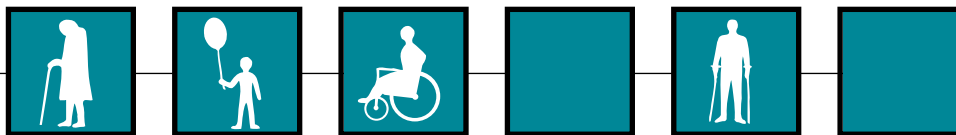
Inplanting wasmachine

PLANVOORBEELDEN

(1) gedeeltelijk uit *Barrierefreie Wohnungen*, Bayerisches Staatsministerium des Innern Oberste Baubehörde, 1992

1.10 BUITENSCHRIJNWERK-INKOM

DOEL

"Het buitenschrijnwerk vormt de relatie met de buitenwereld en moet dus, zowel op niveau van toegankelijkheid, veiligheid als comfort, goed gedimensioneerd worden"

Toegankelijk

Alle mensen moeten het buitenschrijnwerk kunnen bedienen

Veilig

Het buitenschrijnwerk moet veilig bij eigen gebruik zijn en moet ongewenste bezoekers buiten houden

Comfortabel

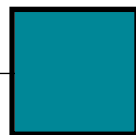
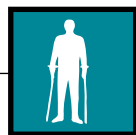
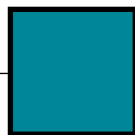
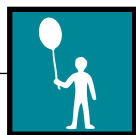
Voldoende en goed gedimensioneerde ramen verhogen het comfort

EIS

Ramen

Algemeen	Alle woon- en slaapvertrekken kunnen rechtstreeks (door natuurlijk licht) verlicht en verlucht worden (door een raam dat open kan)
	Het totale glasoppervlak van de leefruimte(s) is $\geq 1/6$ van de totale vloeroppervlakte van deze ruimte(s)
Bedieningselem.	In de bedieningsband: tussen 0.85m en 1.20m hoogte $\geq 0.50m$ uit hoeken verwijderd
Positionering	Leefruimte zie '1.3 Eisen gesteld aan de leefruimte' Slaapkamer zie '1.4 Eisen gesteld aan de slaapkamer'
Detailering	Alle ramen kunnen gesloten worden zodanig dat ze in gesloten toestand niet langs buiten te openen zijn
	Alle ramen met doorvalrisico (ramen met lage onderregel op niveau) moeten voldoende stevig zijn (gelaagd glas 3-3-2 is hier vereist)
	Vensterbanken moeten stevig verankerd zijn

1.10 BUITENSCHRIJNWERK-INKOM

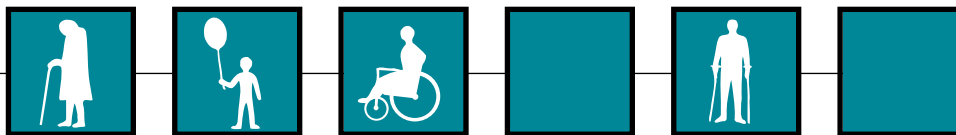

Voordeur		
Doorkijk	Nieuwbouw	een glasstrook helder glas (met een hoogte van 0.90m tot 1.70m tov het vloerniveau), ofwel een videoparlofoon
	Bestaande bouw	het alom gekende spionnetje volstaat
Deurkruk	In de bedieningsband: tussen 0.85m en 1.20m hoogte $\geq 0.50m$ uit hoeken verwijderd	
Deurbel	In de bedieningsband: tussen 0.85m en 1.20m hoogte $\geq 0.50m$ uit hoeken verwijderd	
	Aan de muur langs de zijde van de deurkruk	
Brievenbus	In de bedieningsband: tussen 0.85m en 1.20m hoogte $\geq 0.50m$ uit hoeken verwijderd	
Huisnummer	In de informatieband: tussen 1.25m en 1.60m hoogte	
Naamkaartje	Ook 's avonds duidelijk leesbaar	
	Aan de muur langs de zijde van de deurkruk	
Lichtpunt	Verplicht bij alle buitendeuren (dit geldt niet voor terrassen)	
Vrije doorgang Opstelruimte	Zie '1.2 De deurbreedte en opstelruimte'	

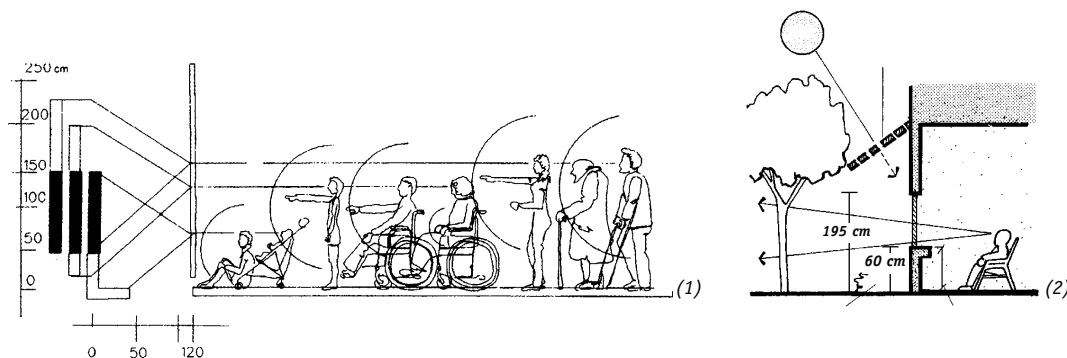
OPMERKING

Ramen	Let erop dat bij onderregel $\leq 0.40m$ het venster niet beschadigd kan worden door de voetsteunen van de rolstoel.
Vensterbanken	Brede ($\geq 0.20m$), afgeronde vensterbanken genieten de voorkeur.
Deurbel	Duidelijk hoorbaar doorheen de ganse woning. Een licht dat aangaat bij het belsignaal kan voor slechthorenden een hulp zijn.
Deurmat	Gebruik een veilige deurmat: dit is een extra dunne rubberen mat, die niet wegglijdt.
Glazen deuren	Zijn zichtbaar indien zij een kleurmarkering krijgen op ooghoogte ($\pm 1.65m$).
Deurkruk	Let erop dat deuren makkelijk te openen zijn; een draaiknop is voor sommige mensen moeilijk te hanteren.
Verlichting	Een licht aan de voordeur, dat automatisch aangaat als er iemand passeert, is aan te raden.

1.10 BUITENSCHRIJNWERK-INKOM

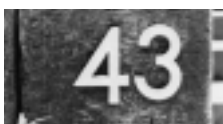
ACTIVITEITENDIAGRAMMA'S

(1) uit *Barriere frei, LBS, 1992*

(2) uit *Site planning and design for the elderly, D.C.Carstens, 1993*

PLANVOORBEELDEN

Leesbaar

Dit kan beter

Licht en Uitzicht

Duidelijkheid

Gemakkelijke bediening

Doorkijk

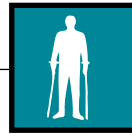
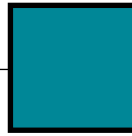
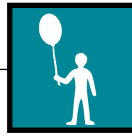
(1) uit *Derde leeftijd en huisvesting, Koning Bouwdewijnstichting, 1979*

(2) uit *Senioren Thuisvest, Projectbureau seniorenlabel*

(3) uit *Wohnen Ohne Barrieren, Bayerische Staatsministerium des Innern Oberste Baubehörde, 1995*

1.11 SCHAKELAARS EN STOPCONTACTEN

DOEL

"Schakelaars en stopcontacten moeten in voldoende mate aanwezig zijn en voor iedereen bereikbaar zijn"

Veilig

Voorkomen van (onveilige) zoektochten naar schakelaars in schemerlicht
Voorkomen van 'gevaarlijke' klimpartijen om de schakelaars te bedienen

EIS

Lichtschakelaars

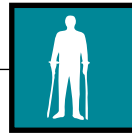
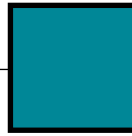
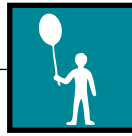
Plaatsing	In de bedieningsband: tussen 0.85m en 1.20m hoogte
	≥ 0.50m uit inwendige hoeken
	Aan de slotzijde van de deur
Aantal	Naast elke toegang tot een andere ruimte: wisselschakelaars zijn dus nodig wanneer de ruimte meerdere toegangsdeuren heeft
	Bij een trap, zowel bovenaan als onderaan (wisselschakelaar)
	In de slaapkamer, zowel bij de deur als bij het bed

Stopcontacten

Plaatsing	Nieuwbouw	Bij frequent gebruik: in de bedieningsband (tussen 0.85m en 1.20m hoogte)
		≥ 0.50m uit inwendige hoeken
		Vaste stekkerpunten (wasmachine, fornuis, telefoon, TV,...): plaatsingshoogte ≥ 0.40m
	Bestaande woning	Geen specifieke eisen ivm de hoogte Waar nodig kunnen verdeelstekkers, stevig bevestigd in de bedieningsband een oplossing bieden (rondslingerende verdeelkasten zijn verboden!)
Aantal	Algemeen	Per muurlengte van 3m ≥ één dubbel stopcontact
	Keuken	Zie '1.5 Eisen gesteld aan de keuken'

1.11 SCHAKELAARS EN STOPCONTACTEN

Algemeen

Thermostaat	In de bedieningsband: tussen 0.85m en 1.20m hoogte ≥ 0.50m uit hoeken
-------------	--

Radiatorknoppen	≥ 0.40m hoogte tov vloerniveau ≤ 1.20m hoogte tov vloerniveau ≥ 0.50m uit hoeken
-----------------	--

Zekeringen	In de bedieningsband: tussen 0.85m en 1.20m hoogte
------------	--

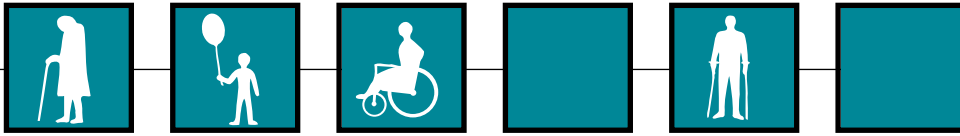
Gasmeter Watermeter	≤ 1.20m hoogte tov vloerniveau
------------------------	--------------------------------

OPMERKING

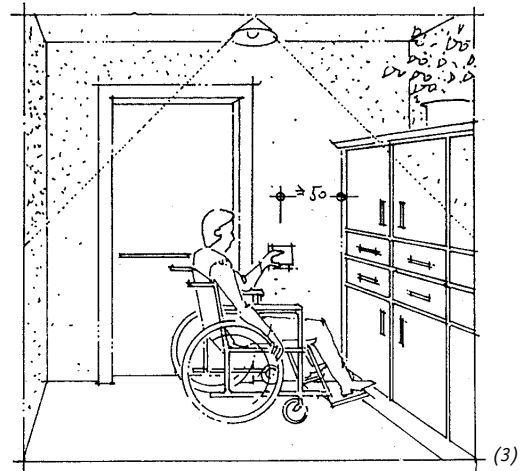
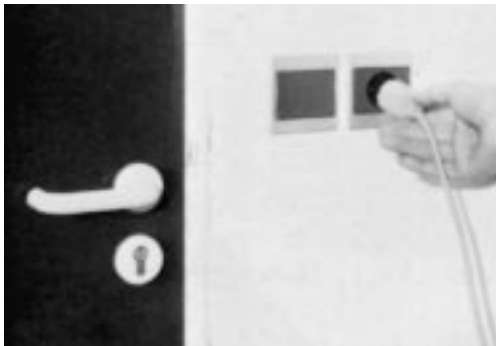
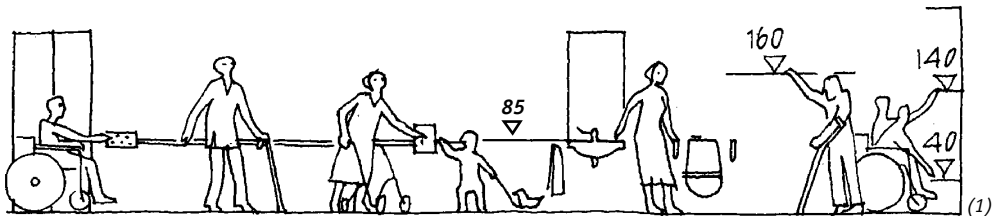
Onder voldoende verlichting wordt verstaan ≥ één centraal lichtpunt per ruimte
Let er op dat er in elke ruimte ≥ 1 lamp staat die door een rolstoelgebruiker of een mindervalide persoon eigenhandig vervangen kan worden

1.11 SCHAKELAARS EN STOPCONTACTEN

ACTIVITEITENDIAGRAMMA'S

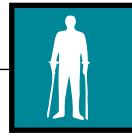
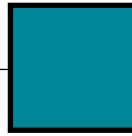
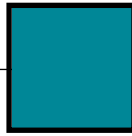
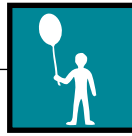
(1) uit *Wohnen Ohne Barrieren*, Bayerische Staatsministerium des Innern Oberste Baubehörde, 1995

(2) uit *Derde leeftijd en huisvesting*, Koning Bouwdewijnstichting, 1979

(3) uit *Barrierefreie Wohnungen*, Bayerische Staatsministerium des Innern Oberste Baubehörde, 1992

1.12 TECHNISCHE UITRUSTING

DOEL

"De woning moet voorzien zijn van elektriciteit, water, telefoon en kabel-TV. Bovendien moet er in de woning een goed uitgebouwd systeem van centrale verwarming aanwezig zijn"

Comfortabel

Een aantal van deze installaties verhogen het persoonlijk comfort

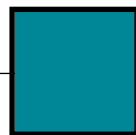
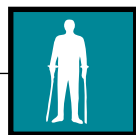
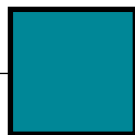
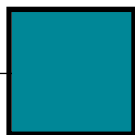
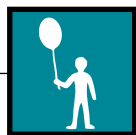
Veilig

Een aantal van deze installaties verhogen de persoonlijke veiligheid

EIS

Elektriciteit	Alle elektrische leidingen zijn geïsoleerd
	Er zijn enkel automatische zekeringen
	Ieder vertrek van de woning is voorzien van voldoende elektrische contactdozen en kan voldoende verlicht worden
Water	Minstens koud en warm water in keuken en badkamer
	Minstens koudwatervoorziening in toilet
	Warmwaterleidingen die bloot liggen onder een hoogte van 1.80m moeten geïsoleerd worden
Telefoon	Minstens een aansluiting voor telefoon in de leefruimte of hal, op een voor iedereen goed bereikbare plaats
Kabel-TV	Minstens een aansluiting voor kabel-TV in de leefruimte, op de meest logische plaats voor het plaatsen van een TV-toestel
Centrale verwarming	In de woning is er een systeem van centrale verwarming, dat centraal regelbaar is met voldoende capaciteit: 24°C moet ook bij een buitentemperatuur van -10°C gegarandeerd zijn
Verlichting Verluchting Verwarming	Ieder vertrek van de woning moet voldoende verwarmd (slaap/woonkamer: 22-24°C, keuken: 20-22°C, badkamer: 24°C, andere vertrekken: 18°C), verlicht (natuurlijk of kunstlicht) en verlucht (natuurlijk of kunstmatig) kunnen worden
	Alle woon- en slaapvertrekken beschikken over rechtstreekse (natuurlijke) verlichting en verluchting

1.12 TECHNISCHE UITRUSTING

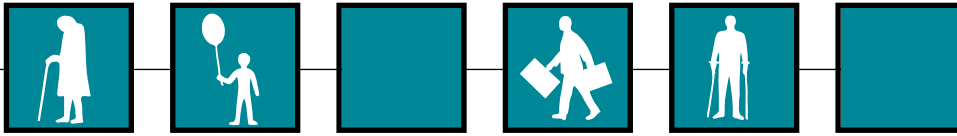
OPMERKING

Verlichting $\geq$ één centraal lichtpunt per ruimte.

Alarm   Een inbraak-, brand-, en/of sociaal-medisch alarm kan aan de telefoon en/of kabel-TV gekoppeld worden.

1.13 TRAPPEN

DOEL

"Een veilige, goed gedimensioneerde trap is zeker voor minder mobiele mensen een noodzaak"

Veilig

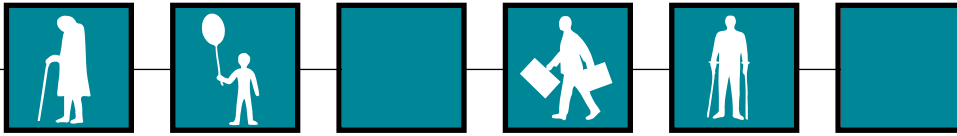
Een veilige trap voorkomt ongelukken

EIS

Trapvorm	Te verkiezen	Rechte steektrap of bordestrap
	Af te raden	Spiltrappen, tenzij er plaats is voor een, indien nodig, degelijk alternatief
Trapdetailering	Trapbreedte	Nieuwbouw: vrije trapbreedte $\geq 0.90\text{m}$ Bestaande bouw: vrije trapbreedte $\geq 0.80\text{m}$
	Traphoogte	Vrije hoogte boven voorkant trede $\geq 2.20\text{m}$
	Bordessen	$\geq 1.20\text{m}$ x breedte trap
	Trapverlichting	Goede trapverlichting, met wisselschakelaar die toelaat het licht boven- en onderaan te bedienen
	Traptreden	Maatvoering
Aantrede $\geq 0.22\text{m}$		
Tredehoek $\pm 15^\circ$		
Alle treden van 1 trap zijn identiek		
Detailering		Gesloten traptreden en stootborden
		Geen overstekende wel
		Ondertrede mag niet uitsteken (struikelblok)
		Boventrede mag niet inspringen (valkuil)

1.13 TRAPPEN

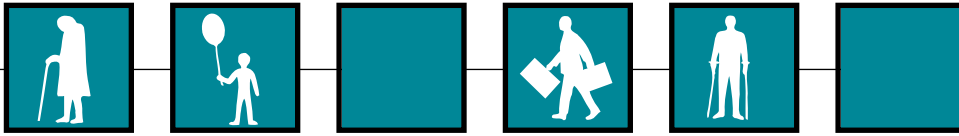
Trapleuningen	Plaatsing	Aan beide zijden van de trap
		Trapleuning volgt de traphelling en loopt ononderbroken door op tussenborden
Detaillering		Leuningen lopen $\geq 0.30\text{m}$ door, zowel onder- als bovenaan de trap
		De diameter van de leuning is $0.04\text{m}-0.05\text{m}$
		De ruimte tussen leuning en wand $\geq 0.04\text{m}$
		Leuningdrager bevindt zich $\geq 0.06\text{m}$ onder de bovenste rand van de trapleuning
		De leuninghoogte is optimaal 0.85m boven de voorzijde van de traptrede
		De leuningen zijn voldoende stevig bevestigd en buigen niet door

OPMERKING

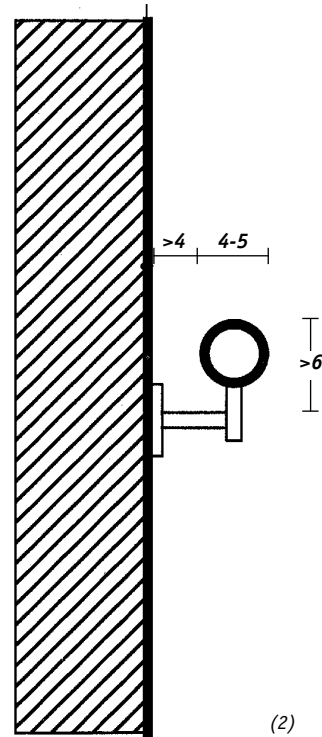
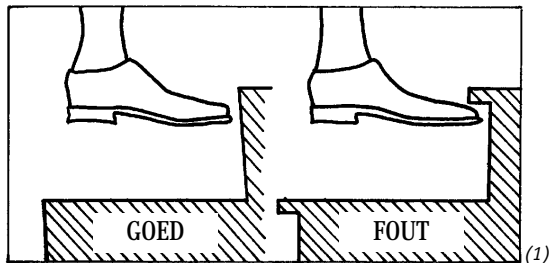
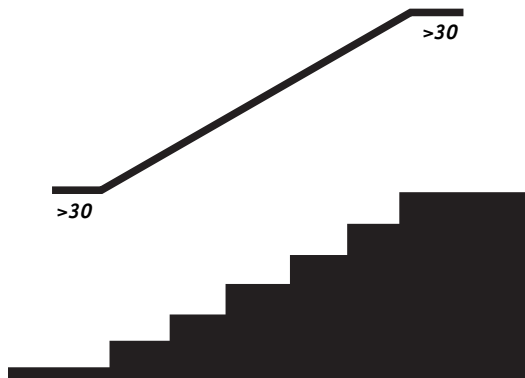
Trapbreedte	Bij voorkeur 1.20m .
Traptreden	Een kleurverschil tussen op- en aantrede verhoogt de veiligheid. Goede tredeverhoudingen zijn $16/32\text{cm}$ (27°) en $17/29\text{cm}$ (30°). Slipvrij materiaal voor de traptreden wordt aangeraden. Traptreden zijn best afgerond.
Trapleuningen	Voor kleine mensen en kinderen is een tweede leuning op 0.60m hoogte aan te raden. Leuningen moeten zo ontworpen zijn dat men er niet kan doorvallen en er ook niet kan opklimmen. De eindpunten van leuningen worden best afgerond zodat men er niet met een kledingstuk achter blijft haken. De leuningen worden best uitgevoerd in een opvallende contrasterende kleur.

1.13 TRAPPEN

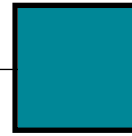
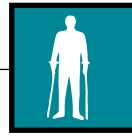
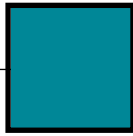
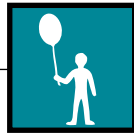
ACTIVITEITENDIAGRAMMA'S

- (1) gedeeltelijk overgenomen uit *Barrierefreie Wohnungen*, Bayerische Staatsministerium des Innern Oberste Baubehörde, 1992
(2) gedeeltelijk overgenomen uit *Praktijkgids aanpasbaar bouwen, aangepast wonen*, vzw Toegankelijkheidsbureau, 1994

1.13 TRAPPEN

PLANVOORBEELDEN

(1)

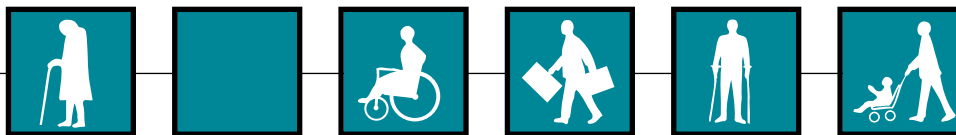
(2)

(1) uit *Senioren thuishet*, Projectbureau Seniorenlabel

(2) uit *Wohnen Ohne Barrieren*, Bayerische Staatsministerium des Innern Oberste Baubehörde, 1995

1.14 ZONE TUSSEN VOORDEUR EN OPENBAAR DOMEIN

DOEL

"De kernwoning mag dan veilig en toegankelijk zijn; zolang de zone tussen het openbaar domein en de voordeur een grote barrière blijft voor minder mobiele mensen, blijft ook de woning ontoegankelijk"

Toegankelijk

Iedereen betreedt via deze zone de woning

Veilig

Ook 's avonds en bij slecht weer moet deze zone op een veilige manier doorkruist kunnen worden

EIS

Toegangsweg:

Dimensionering $\geq 1.20\text{m}$ breed

Zo kort mogelijk

Voor de toegangsdeur bevindt zich een vlak opstelvlak,
 $\geq 1.20\text{m} \times 1.50\text{m}$ (zie activiteitendiagramma's)

Niveaoverschillen Worden vermeden, zijn $\leq 0.025\text{m}$ en duidelijk gemarkeerd,
of worden op een goede manier via een zachte hellingsbaan
(en indien gewenst een luie trap ($\leq 21^\circ$)) overbrugd

Detaillering Toegangsweg uitgevoerd in een stroef, antislip oppervlak

Toegangsweg overal goed verlicht

Verdere detaillering inkom zie '1.10: Buitenschrijnwerk - Inkom'

Hellingsbaan:

Dimensionering Breedte $\geq 1.20\text{m}$ breed

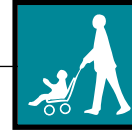
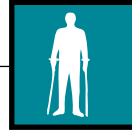
Nieuwbouw Helling $\leq 1:20$
en lengte zonder tussenbordes $\leq 6.00\text{m}$

Bestaande bouw Helling $\leq 7\%$
en lengte zonder tussenbordes $\leq 5.00\text{m}$

Helling $\leq 5\%$
en lengte zonder tussenbordes $\leq 10.00\text{m}$

1.14 ZONE TUSSEN VOORDEUR EN OPENBAAR DOMEIN

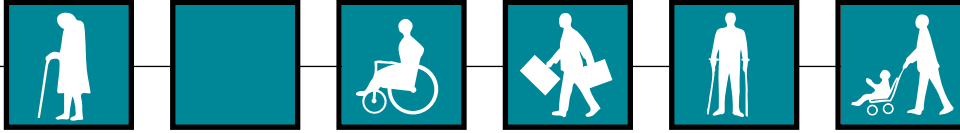
Bordessen	Boven- en onderaan de helling moet een bordes aangelegd worden van dezelfde breedte en $\geq 1.50\text{m}$ in de rijrichting
	Een tussenbord heeft dezelfde breedte als de helling en is $\geq 1.50\text{m}$ lang
Detaillering	Het oppervlak moet ruw, goed verhard en vlak zijn
	Afrijbeveiliging Bij een verhoging $\leq 0.25\text{m}$ volstaat een opstaande bord $\geq 0.05\text{m}$ Bij een verhoging $\geq 0.25\text{m}$ moet er bovendien een veilige leuning (zie '1.13 Trappen') op $\pm 0.85\text{m}$ aangebracht worden
Parkeerzone:	
	(Uitbreidbaar tot) $\geq 3.50\text{m}$ breed
	(Uitbreidbaar tot) $\geq 5.70\text{m}$ lang

OPMERKING

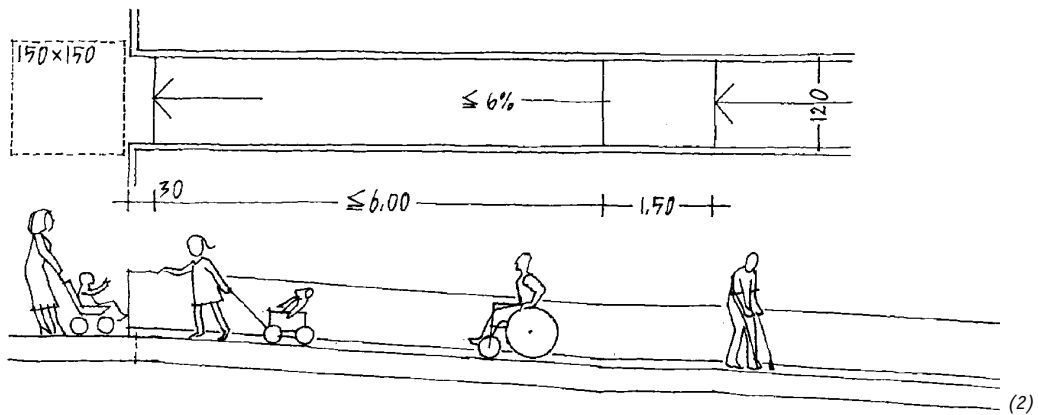
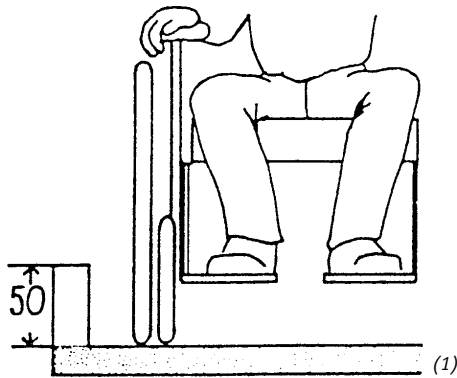
Het verdient de voorkeur de route van garage naar inkomdeur regenvrij te houden. Obstakels zoals fietsen en planten mogen niet op de loopweg staan. Begin en einde van de hellingsbaan wordt best duidelijk kenbaar gemaakt door bv een opvallende kleurmarkering.

1.14 ZONE TUSSEN VOORDEUR EN OPENBAAR DOMEIN

ACTIVITEITENDIAGRAMMA'S

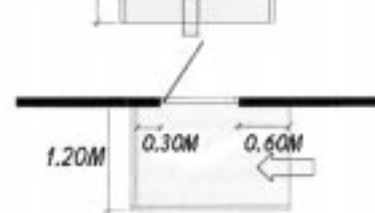
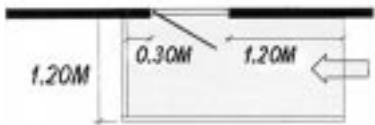
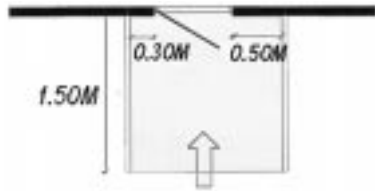
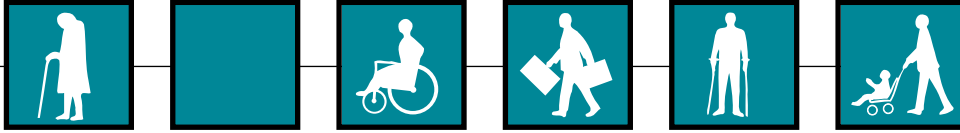
(1) uit ISO/TR 9527, 1994 (E)

(2) uit *Wohnen Ohne Barrieren*, Bayerische Staatsministerium des Innern Oberste Baubehörde, 1995

(3) uit *Trinnfri adkomst*, Husbanken, 1995

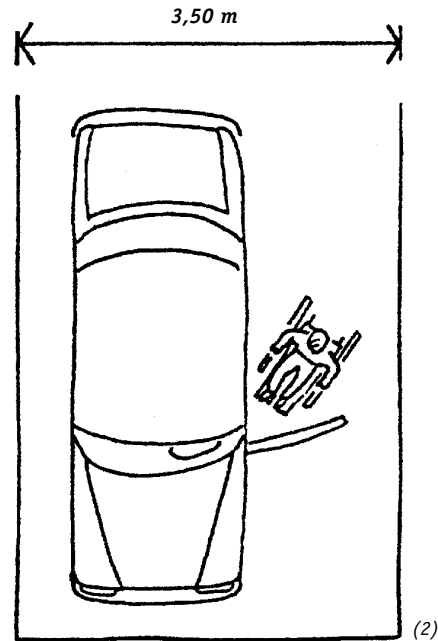

1.14 ZONE TUSSEN VOORDEUR EN OPENBAAR DOMEIN

(1)

(1) gedeeltelijk uit *Ny bolig?*, Husbanken, 1990
 (2) ISO/TR 9527:1994(E)

(2)

PLANVOORBEELDEN

(1)

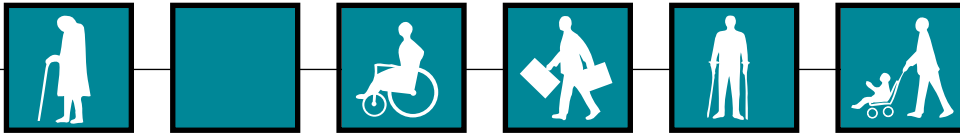
(1) uit *Trinnfri adkomst*, Husbanken, 1995

(1)

1.15 GANGDIMENSIES

DOEL

"De aanwezige gangen moeten voldoende breed zijn zodat iedereen er zich comfortabel in kan verplaatsen"

Toegankelijk

Iedereen moet zich door de gangen kunnen verplaatsen

Veilig

Een brede gang laat in geval van nood een vlotte evacuatie toe

EIS

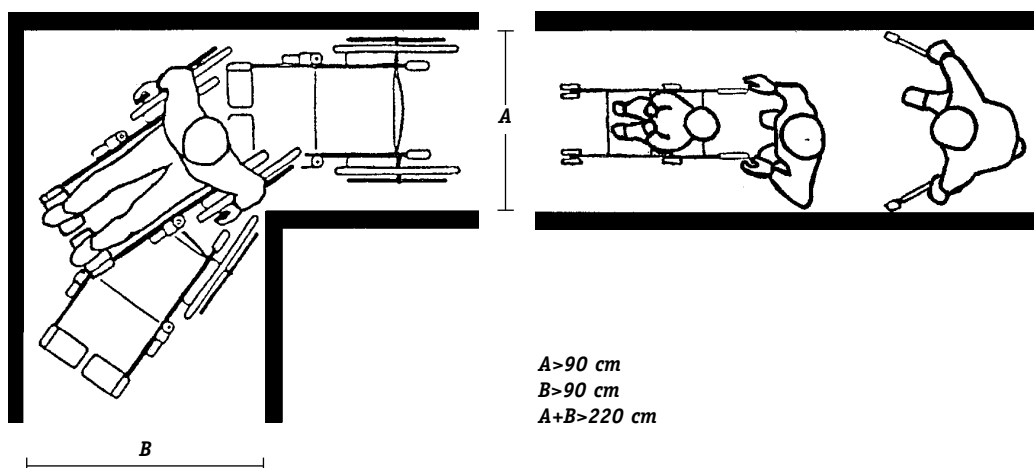
Vrije doorgang $\geq 0.90\text{m}$ breed

Haakse bocht De som van de verkeersstrookbreedten voor en na een haakse bocht is $\geq 2.20\text{m}$

OPMERKING

Opgepast voor radiatoren, deze belemmeren vaak de vrije doorgang. Gangen moeten voldoende verlicht kunnen worden.

ACTIVITEITENDIAGRAMMA'S

PLATFORM

WONEN
VAN
OUDEREN

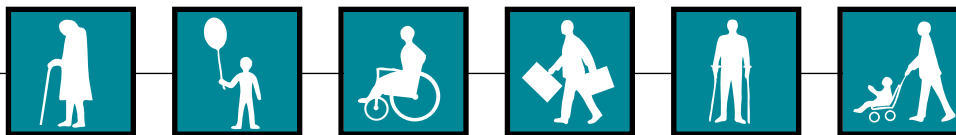
LEVENSLANG WONEN

AANVULLENDE CRITERIA

2. AANVULLENDE CRITERIA

DOEL

Een woning die voldoet aan het uitsluitingscriterium en de basiscriteria kan verder onderzocht worden op aanvullende criteria. Deze criteria geven een meerwaarde aan de woning op gebied van veiligheid, comfort of toegankelijkheid. De vermelde punten geven een indicatie van het relatieve belang van elk criterium.

EIS

2.1 Extra kamers

2.1.1 De hobby-/logeerkamer	20 pt
-----------------------------	-------

2.2 De inrichting van de woning

2.2.1 Rechtstreeks contact tussen slaapkamer en leefruimte	8 pt
2.2.2 Rechtstreeks contact tussen slaapkamer en badkamer	6 pt
2.2.3 Visuele afscherming van het aanrecht	2 pt
2.2.4 Inkomhal	4 pt

2.3 Veiligheid in keuken en badkamer

2.3.1 Koken met beveiliging	4 pt
2.3.2 Hanteerbaarheid keukenkasten en aanrecht	4 pt
2.3.3 Thermostatische warmwaterkraan- badkamer- douche	4 pt
2.3.4 Thermostatische warmwaterkraan- badkamer- wasbak	2 pt
2.3.5 Thermostatische warmwaterkraan- keuken	2 pt

2.4 Het aanwezige domotica systeem

2.4.1 Domotica netwerk	4 pt
2.4.2 Inbraakalarm	2 pt
2.4.3 Sociaal alarm	2 pt
2.4.4 Brandalarm	6 pt
2.4.5 Temperatuurregeling per lokaal	2 pt
2.4.6 Bewegingssensor aan de voordeur	2 pt

2.5 Comfort in keuken en badkamer

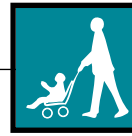
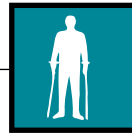
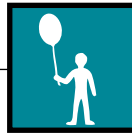
2.5.1 Aangepast toilet	2 pt
2.5.2 Aanpasbaar keukenblok	4 pt
2.5.3 Ergonomische kranen	2 pt

2.6 Algemeenheden

2.6.1 Grote drukschakelaars	2 pt
2.6.2 Zichtbaarheid inkom	2 pt
2.6.3 Veilige radiatoren	2 pt
2.6.4 Tweede TV-aansluiting	2 pt
2.6.5 Tweede telefoonaansluiting	2 pt
2.6.6 Sluitwerk voordeur	2 pt
2.6.7 Veilige, ergonomische deurklinken	4 pt
2.6.8 Eenvoudig te onderhouden gebouw	2 pt

2.1 EXTRA KAMERS

2.1.1 De hobby-/logeerkamer

20 pt

DOEL

Comfortabel

Een logeerkamer is praktisch als er bezoek blijft slapen

Een hobbykamer is vandaag de dag, met de toename van de vrije tijd en de vrijetijdsbestedingen, geen overbodige luxe

EIS

Algemeen

De extra kamer bevindt zich in de kernwoning

De kamer kan natuurlijk verlicht en verlucht worden

Inrichting als hobbykamer moet mogelijk zijn

Plaats voor bureau $\geq 1.20\text{m(b)} \times 0.80\text{m(d)}$

bergkast $\geq 0.80\text{m(b)} \times 0.60\text{m(d)}$

boekenkast $\geq 0.80\text{m(b)} \times 0.30\text{m(d)}$

Gebruiksruimte bureau $\geq 0.90\text{m}$ (vert. op werkvlak) $\times 2.20\text{m}$

bergkast $\geq 1.50\text{m} \times 0.90\text{m}$

boekenkast $\geq 1.50\text{m} \times 0.90\text{m}$

Vrije vloeropp. het moet mogelijk zijn een draaicirkel van 1.50m te maken

Inrichting als logeerkamer moet mogelijk zijn

Plaats voor bed $\geq 2.00\text{m} \times 0.90\text{m}$

bergkast $\geq 0.80\text{m(b)} \times 0.60\text{m(d)}$

Gebruiksruimte bed $\geq 0.90\text{m}$ vert. op de lange zijde van het bed

bergkast $\geq 0.90\text{m}$ vert. op breedte kast

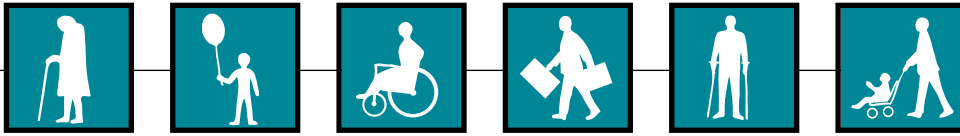
OPMERKING

Bij voorkeur kan men vanuit zithouding door het raam kijken (zie '1.4 eisen gesteld aan de slaapkamer').

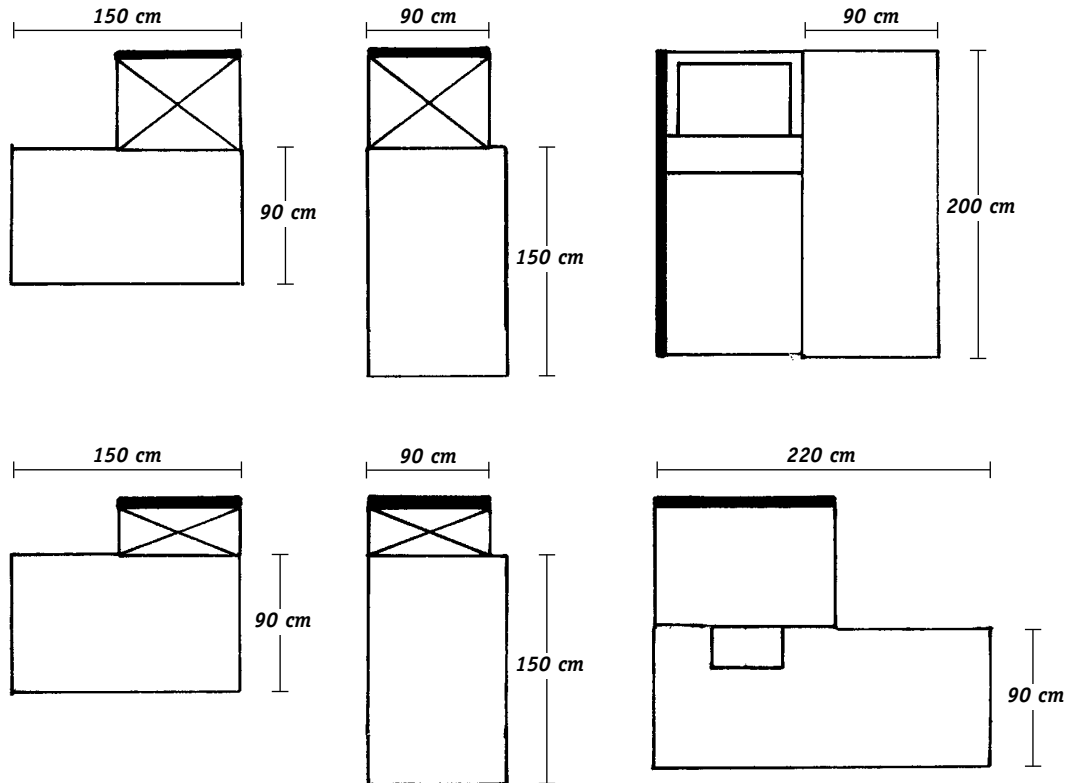
Zelfs in een kleine kamer kan men logeer- en hobbykamer combineren door gebruik te maken van een eenvoudig op te klappen bed.

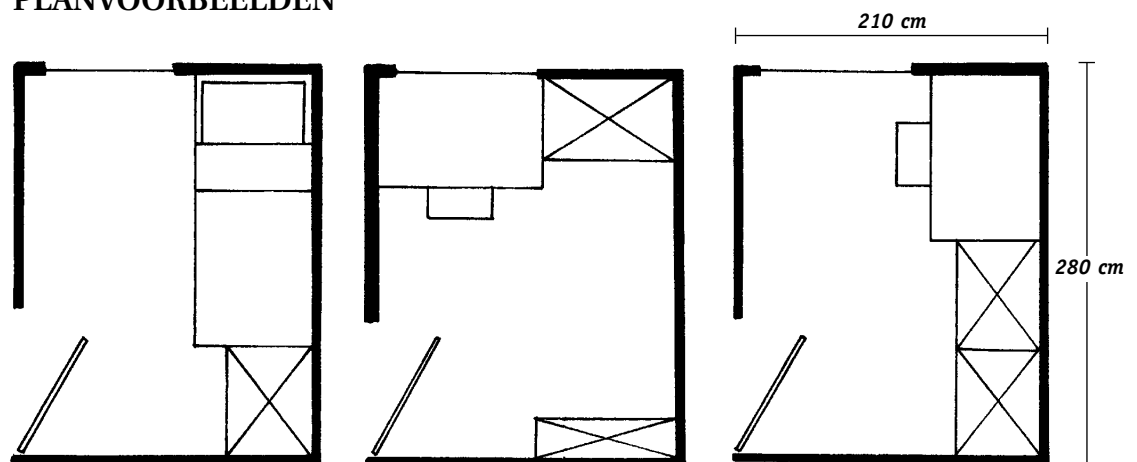
2.1 EXTRA KAMERS

ACTIVITEITENDIAGRAMMA'S

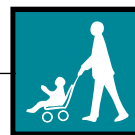
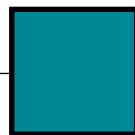
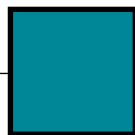
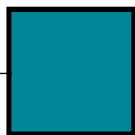
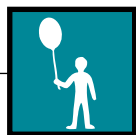

PLANVOORBEELDEN

2.2 DE INRICHTING VAN DE WONING

2.2.1 Rechtstreeks contact tussen slaapkamer en leefruimte 8 pt

DOEL

Comfortabel

Voor bedlegerige mensen is het belangrijk dat ze vanuit hun bed kunnen deelnemen aan de dagdagelijkse activiteiten

EIS

Nieuwbouw	Ofwel geeft de slaapkamerdeur in de leefruimte uit Ofwel is er een openschuifbare wand tussen slaapkamer en leefruimte
Bestaande bouw	Ofwel geeft de slaapkamerdeur in de leefruimte uit Ofwel is er een openschuifbare wand tussen slaapkamer en leefruimte Ofwel is de wand tussen slaapkamer en leefruimte niet-dragend (zodat er, indien gewenst, een verbinding gemaakt kan worden)
Bedopstelling	In de slaapkamer is er een bedopstelling mogelijk waarbij men vanuit het bed zicht heeft op de leefruimte

OPMERKING

Let erop dat openstaande deuren geen hindernis vormen; schuifdeuren kunnen hier een goed alternatief zijn.

2.2.2 Rechtstreeks contact tussen slaapkamer en badkamer 6 pt

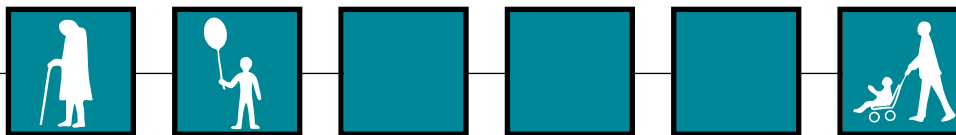
DOEL

Veilig

Vele ongevallen gebeuren 's nachts op weg naar de badkamer (wc), hoe rechtstreekser de relatie tussen slaapkamer en badkamer (wc), hoe kleiner de kans op ongelukken

2.2 DE INRICHTING VAN DE WONING

EIS

De badkamer (met wc) is rechtstreeks toegankelijk vanuit de slaapkamer

OPMERKING

Schuifdeuren zijn aan te raden omdat ze minder plaats innemen en omdat de kans op een ongeval door openstaande deuren wegvalt.

2.2.3 Visuele afscherming van het aanrecht

2 pt

DOEL

Comfortabel

Er is een rechtstreekse verbinding tussen keuken en eetplaats zonder dat gasten in de eetplaats zicht hebben op de rommel in de keuken

EIS

De keuken en de eetplaats (woonruimte) zijn rechtstreeks met elkaar verbonden (zonder gang of andere ruimte ertussen)

Vanuit de keuken heeft men zicht op de eetplaats (woonruimte)

Vanuit de eetplaats (woonruimte) heeft men echter geen zicht op het aanrecht zelf

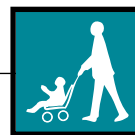
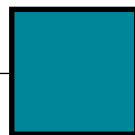
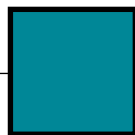
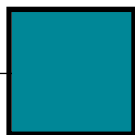
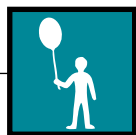
OPMERKING

Aan deze eis kan voldaan worden door een half-hoge scheidingswand te voorzien of door het aanrecht om een hoek te plaatsen.

Het is aan te raden een dampdremmel te voorzien; dit is een verlaging in het plafond tussen keuken en woonruimte waardoor de kookgeuren in de keuken blijven hangen.

2.2 DE INRICHTING VAN DE WONING

2.2.4 Inkomhal

4 pt

DOEL

Comfortabel

Een aparte inkomhal verhoogt het gebruikscomfort van de woning

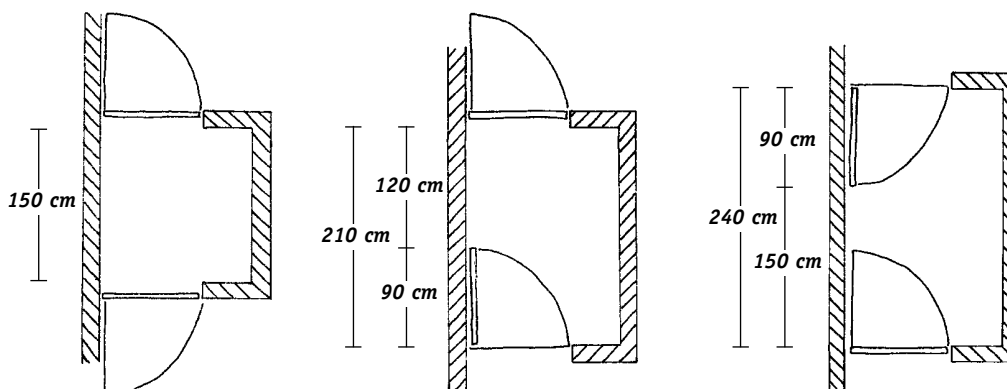
Veilig

Voldoende ruimte voorkomt dat kapstokken en stoeltjes de vrije doorgang belemmeren

EIS

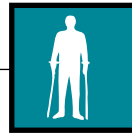
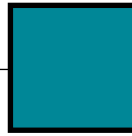
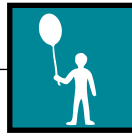
Vrije vloeropp.	Er is een vrije ruimte $\geq 1.50\text{m} \times 1.50\text{m}$ Vrije doorgang $\geq 0.90\text{m}$ (zie '1.15 gangdimensies') Voldoende opstelruimte bij de deur (zie '1.2 de deurbreedte en opstelruimte')
Kapstok	Ofwel $\geq 0.20\text{m} \times 0.75\text{m}$ voor kapstok, gelegen buiten de nodige vrije vloeroppervlakte Ofwel $\geq 0.60\text{m} \times 0.60\text{m}$ voor vestiaire, gelegen buiten de nodige vrije vloeroppervlakte
Stoeltje	$\geq 0.60\text{m} \times 0.60\text{m}$ voor het plaatsen van een stoeltje, gelegen buiten de nodige vrije vloeroppervlakte Vanop dit stoeltje heeft men een zicht naar buiten
Tochtsas	Indien er een tochtsas is, mogen opendraaiende deuren de nodige bewegingsruimte niet benemen (zie activiteitendiagramma's)

ACTIVITEITENDIAGRAMMA'S

2.3 VEILIGHEID IN KEUKEN EN BADKAMER

2.3.1 Koken met beveiliging is mogelijk

4 pt

DOEL

Veilig

Ongelukken als gevolg van het niet afzetten van elektrische fornuizen of van gasfornuizen voorkomen

EIS

Kookplaten met (aard)gas

Kookplaat uitgerust met een automatische vonkontsteking

Kookplaat uitgerust met een onafhankelijk veiligheidssysteem (thermokoppel) voor iedere brander dat automatisch de gastoevoer onderbreekt wanneer de gasvlam onopgemerkt zou doven

Keramische kookplaten met elektrische weerstanden

Keramische kookplaten met halogeen lampen

Aan/uit controlelampjes: verklikkerlichtje voor elke kookzone

Restwarmte-aanduiding: verklikkerlichtje voor elke kookzone

Automatische uitschakeling in geval van oververhitting, wanneer een pan overkookt, of wanneer er geen pan op de kookzone staat

Kookplaten op inductie

Aan/uit controlelampjes: verklikkerlichtje voor elke kookzone

Restwarmte-aanduiding: verklikkerlichtje voor elke kookzone

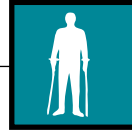
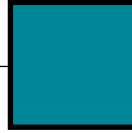
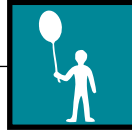
Automatische uitschakeling in geval van oververhitting, wanneer een pan overkookt, of wanneer er geen pan op de kookzone staat

OPMERKING

Bij een veilige kookplaat horen ook veilige (= ergonomische) bedieningsknoppen!

2.3 VEILIGHEID IN KEUKEN EN BADKAMER

2.3.2 Hanteerbaarheid van keukenkasten en aanrecht

4 pt

DOEL

Veilig

Iedereen moet goed bij de kastjes kunnen; dit voorkomt gevaarlijke klimpartijen en onnodig diep bukken. Bovendien voorkomt een goed ontworpen aanrecht het overbodig verschuiven van hete pannen en potten

EIS

Hanteerbaarheid keukenkasten

Onderkasten	Hoogte onderste plank $\geq 0.40\text{m}$
	$\pm 0.60\text{m}$ diep
	Handgrepen zijn hoog geplaatst (positie tov kast)
	De onderkasten staan op een inspringende plint
Bovenkasten	Onderkant $\leq 1.20\text{m}$ hoogte
	Hoogte bovenste plank $\leq 1.40\text{m}$
	$\pm 0.30\text{m}$ diep
	Handgrepen zijn laag geplaatst (positie tov kast)
Kastdeurtjes	Ofwel schuifdeurtjes Ofwel draaideurtjes die extra stevig bevestigd zijn om in geval van nood als steun te dienen en die 180° opengaan zodat ze de vrije doorgangsweg niet kunnen belemmeren Ofwel schuifladen

Hanteerbaarheid aanrecht

Hoogte	Bij voorkeur 0.80m , maar max. 0.90m
Opstelling	De spoelbak, de kookplaten en minstens één werkvlak bevinden zich aan dezelfde zijde van het aanrecht

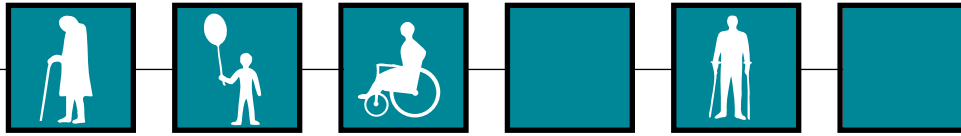
OPMERKING

De aanrechtopstelling is bij voorkeur van het type koelkast-werkvlak-spoelbak-werkvlak-kooktoestel-werkvlak en van het L- of U-type.

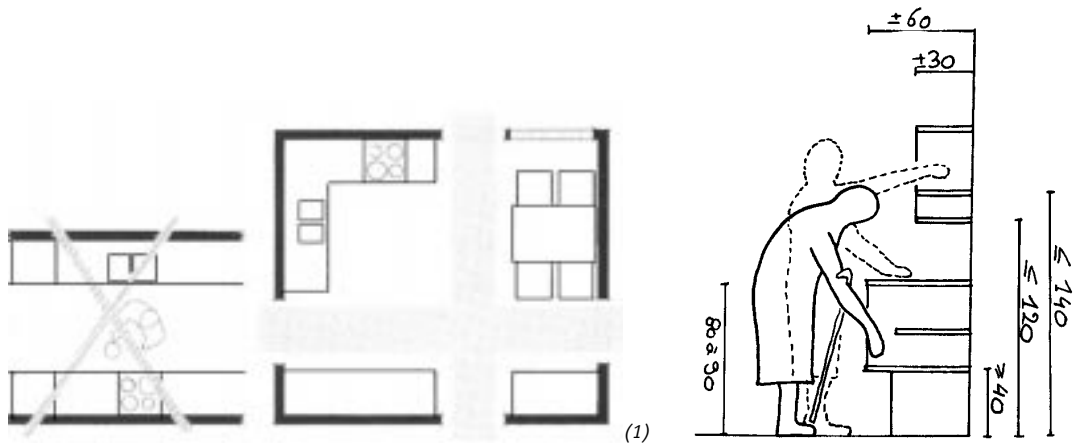
Kastjes met schuifdeuren zijn aan te raden omdat deze deurtjes niet in de weg kunnen staan en minder gebruiksruimte vereisen.

2.3 VEILIGHEID IN KEUKEN EN BADKAMER

ACTIVITEITENDIAGRAMMA'S

(1) uit *Ny bolig?*, Norges Handikapforbund, 1990

2.3.3 Thermostatische warmwaterkraan - badkamer - douche 4 pt

DOEL

Veilig

Een thermostatische kraan voorkomt verbranding

EIS

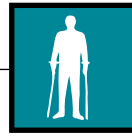
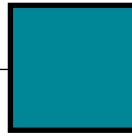
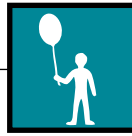
De douche is voorzien van een thermostatische kraan of een kraan met ingebouwde (verstelbare) aanslagbegrenzer

OPMERKING

Bij voorkeur gebruikt men voldoende grote kraanknoppen (zoals hendels) die eenvoudig en met weinig kracht bediend kunnen worden.

2.3 VEILIGHEID IN KEUKEN EN BADKAMER

2.3.4 Kraan met temperatuurbegrenzer - badkamer - wasbak 2 pt

DOEL

Veilig

Een thermostatische kraan voorkomt verbranding

EIS

Wasbak is uitgerust met thermostatische kraan of een kraan met ingebouwde (verstelbare) aanslagbegrenzer

OPMERKING

Bij voorkeur gebruikt men bovendien voldoende grote kraanknoppen (zoals hendels) die eenvoudig en met weinig kracht bediend kunnen worden.

Een lavabokraan met doucheslang is zeer handig.

2.3.5 Kraan met temperatuurbegrenzer - keuken 2 pt

DOEL

Veilig

Een thermostatische kraan voorkomt verbranding

EIS

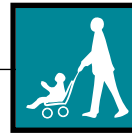
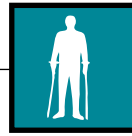
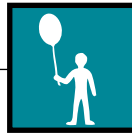
De spoelbak is uitgerust met thermostatische kraan of een kraan met ingebouwde (verstelbare) aanslagbegrenzer

OPMERKING

Bij voorkeur gebruikt men bovendien voldoende grote kraanknoppen (zoals hendels) die eenvoudig en met weinig kracht bediend kunnen worden.

2.4 HET AANWEZIGE DOMOTICA SYSTEEM

2.4.1 Domotica netwerk

4 pt

DOEL

Veilig

Een domotica netwerk draagt bij tot een verhoogde veiligheid (brand, inbraak, sociale veiligheid,...)

Comfortabel

Een domotica netwerk verhoogt het comfort van alle bewoners

Toegankelijk

Een domotica netwerk laat toe langer zelfstandig te wonen

EIS

De domotica centrale

Controller	Controleert en bewaakt het netwerkverkeer, volgens vooraf geprogrammeerde wensen, vastgelegd in een programma
Programma	Verwoordt de vooraf bepaalde wensen van de bewoners (het aangaan van een flikkerlicht bij het rinkelen van de telefoon of de deurbel, het automatisch ontgrendelen van de deuren, het verwittigen van de hulpdiensten, het afsluiten van de electriciteit bij brand,...)

De ingangen naar de centrale

Sensoren	Er zijn een aantal sensoren die de omgeving waarnemen (rookdetectors, bewegingsmelders, video's, deurtelefoon, spraakdetectoren, glasbreukdetectoren, deurcontactdetectoren,...)
Gebruikersinterface	Er zijn voldoende gebruikersinterfaces; deze zijn het communicatiemiddel tussen de gebruiker en het systeem (gewone drukschakelaars, een centraal controlepaneel in de vorm van de plattegrond van het huis met lichtjes en schakelaars, een mobiele afstandsbediening)

De uitgangen van de centrale

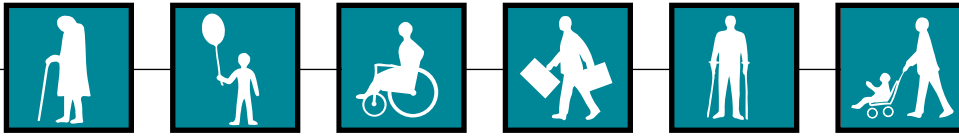
Actuatoren	Er zijn voldoende actuatoren die de door de centrale verstuurde opdrachten uitvoeren (verlichtingskringen, stopcontactkringen, gordijnbedieningselementen, deuropeners, ventilatoren, rolluikmotoren,...)
------------	---

Algemeen

Bediening en gebruik van het netwerk moeten eenvoudig zijn

2.4 HET AANWEZIGE DOMOTICA SYSTEEM

OPMERKING

De in- en uitgangen kunnen op verschillende wijzen aan de centrale eenheid gekoppeld worden. Het eenvoudigste systeem is het zogenaamde 'ster systeem' (alle ingangen alsook uitgangen worden afzonderlijk aan de centrale eenheid gekoppeld). Een andere veel gebruikte methode is te werken met een bus (een communicatiemedium, waaraan alle toestellen parallel verbonden worden, dat het gehele gebouw doorloopt en dat verbonden is met de centrale eenheid).

Domotica systemen zijn in volle bloei, dagelijks komen er nieuwe mogelijkheden op de markt, maar eens er een algemeen netwerk aanwezig is kan het gemakkelijk uitgebreid worden.

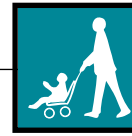
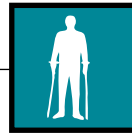
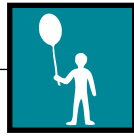
Een domotica systeem vereist veel leidingen; hiervoor kan, in elk vertrek van de woning, ruimte voorzien worden achter de plinten, indien we gebruik maken van holle plinten.

Mogelijke toepassingen die aan het netwerk gekoppeld zijn:

- In geval van brand geven de rookmelders een signaal door aan de centrale eenheid die een brandsignaal zal activeren, de lichten in de verblijfsruimten en aan de voordeur zal doen flikkeren, de hulpdiensten zal verwittigen, de gas en de elektriciteitsleidingen zal afsluiten,...
- Voldoende verlichting is belangrijk. Een lichtmeter (bijvoorbeeld boven de eettafel) zal bij onvoldoende lichtintensiteit automatisch de lichten aansteken...
- De keukentoeestellen kunnen slechts gebruikt worden nadat het licht boven het aanrecht aangeschakeld werd,...
- Bij het slapengaan wordt bij het drukken op de schakelaar in de slaapkamer de nachtverwarming in de slaapkamer ingeschakeld, de verwarming in de andere ruimtes wordt op economie gezet, de lichten in de rest van de woning worden automatisch gedoofd, de elektrische toestellen worden uitgezet, de deuren worden op slot gedaan, het inbraakalarm wordt op actief gezet, ... en het nachtlampje, evenals de TV of radio in de slaapkamer zullen na een bepaalde tijd vanzelf uitgaan,...

2.4 HET AANWEZIGE DOMOTICA SYSTEEM

2.4.2 Inbraakalarm

2 pt

DOEL

Comfortabel

Een inbraakalarm geeft de bewoners een veilig gevoel

Veilig

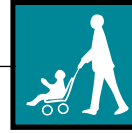
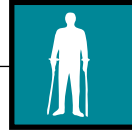
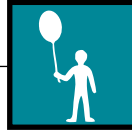
Een inbraakalarm schrikt dieven af

EIS

Verlichting	Het licht gaat automatisch aan bij het betreden van de voordeur (en bij voorkeur ook de achterdeur)
Sensoren	Ofwel bewegingssensoren in de belangrijkste woonvertrekken Ofwel glasbreuksensoren en deurcontactsensoren op alle ramen en deuren
Alarmering	Bij het activeren van sensoren: alarmsignaal (geluid) en automatische verwittiging van de centrale die op zijn beurt de hulpdiensten verwittigt
Instelpaneel	Minstens twee plaatsen waar men het alarm kan aan en uit zetten (bv slaapkamer en voordeur)

2.4 HET AANWEZIGE DOMOTICA SYSTEEM

2.4.3 Sociaal alarm

2 pt

DOEL

Comfortabel

Een sociaal alarm geeft minder zelfredzame mensen en hun omgeving een veilig gevoel

Veilig

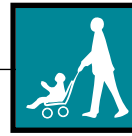
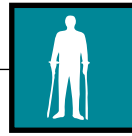
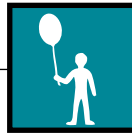
Een sociaal alarm kan in geval van nood mensenlevens redden

EIS

Alarmknop	Ofwel is het een knop die men bij zich draagt Ofwel zijn er in de woning, op risicoplplaatsen en op goed bereikbare plaatsen in de hoofdverblijfsruimten, een aantal alarmknoppen voorzien
Activering	Door het drukken op de alarmknop
Alarmering	Het alarm is gekoppeld aan de telefoon of (bij voorkeur) de kabel-TV Bij het drukken op de alarmknop wordt de centrale verwittigd die telefonisch contact neemt met de bewoner en desgevallend de hulpdiensten inschakelt (bv als er geen reactie komt van de bewoner op de telefonische oproep)

2.4 HET AANWEZIGE DOMOTICA SYSTEEM

2.4.4 Brandalarm

6 pt

DOEL

Comfortabel

Een brandalarm geeft de bewoners een veilig gevoel

Veilig

Een brandalarm kan in geval van nood mensenlevens redden

EIS

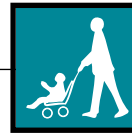
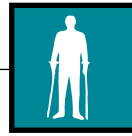
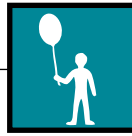
Rookmelders	In de belangrijkste woonvertrekken
Sproeiers	Indien aanwezig worden ze geactiveerd vanaf 74 °C
Alarmering	Bij het activeren van de rookmelders: alarmsignaal (geluid) en automatische verwittiging van de centrale die op zijn beurt de hulpdiensten verwittigt

OPMERKING

Bij dove mensen moet alarm geslagen worden met een speciaal lichtsignaal dat in alle ruimtes aanwezig is.

2.4 HET AANWEZIGE DOMOTICA SYSTEEM

2.4.5 Temperatuurregeling per lokaal

2 pt

DOEL

Comfortabel

Elke ruimte kan op de gewenste temperatuur gebracht worden

EIS

Type thermostatische kranen

Alle radiatoren in de woning zijn uitgerust met thermostatische kranen die individueel geregeld kunnen worden

Type domotica systeem

Elk ander systeem dat een temperatuurregeling per lokaal toelaat

OPMERKING

Een mogelijke oplossing van het type domotica systeem is bv een systeem waarbij er in elke ruimte een thermostaat staat die signalen doorgeeft aan de centrale cv-besturing en aan servomotoren op de radiatoren van de ruimte. Op de centrale besturing kunnen dag- en weekprogramma's ingegeven worden.

2.4.6 Bewegingssensor aan de voordeur

2 pt

DOEL

Veilig

Bewoners weten wanneer er iemand op hun woonef komt

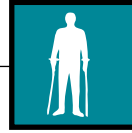
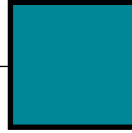
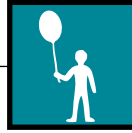
Bezoekers moeten niet in het donker op zoek gaan naar de voordeur

EIS

Een gevoelige bewegingssensor doet, als er zich iemand op het toegangspad naar de woning begeeft, een licht in werking treden dat het ganse pad en de voordeur op voldoende wijze verlicht

2.5 COMFORT IN KEUKEN EN BADKAMER

2.5.1 Aangepast toilet

2 pt

DOEL

Comfortabel

De toiletpot kan naar wens van de bewoners in de hoogte gehangen worden

EIS

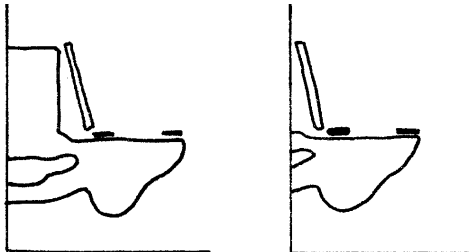
Toilet is van het hangend type (al dan niet met ingebouwde spoelbak)

Flexibele aansluiting voor water- en afvoerleidingen

OPMERKING

Een hangend toilet kan niet zomaar overal bevestigd worden; de bevestigingsmuur moet voldoende draagkracht hebben.

PLANVOORBEELDEN

(1)

(1) uit Eurobase, Sphinx, 1997

2.5.2 Aanpasbaar keukenblok

4 pt

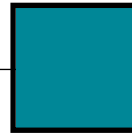
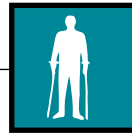
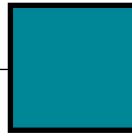
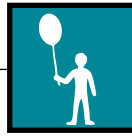
DOEL

Comfortabel

Een aanpasbaar keukenblok kan naar de behoeften en de gewoontes (zittend of staand werken aan het aanrecht) aangepast worden

2.5 COMFORT IN KEUKEN EN BADKAMER

EIS

Aanpasbaar type 1

Werkvlakken en kooktoestel zijn onderrijdbaar

Aanrecht bevindt zich op een rail en is verstelbaar van 0.70m tot 1.10m hoogte

Bovenkastjes bevinden zich op een rail en de onderkant van de kastjes is verplaatsbaar van 1.10m tot 1.50m hoogte

Verschuiven over de rail gebeurt manueel of elektrisch

Keukenvloer en muren zijn ook onder en achter de kastjes mooi afgewerkt

Flexibele aansluiting voor water- en afvoerleidingen

Aanpasbaar type 2

Onderkastjes kunnen door een klusjesman eenvoudig verwijderd worden zodat werkvlakken en kooktoestel onderrijdbaar zijn

Aanrecht kan door klusjesman eenvoudig van hoogte veranderd worden (van 0.70m tot 1.10m)
(een modulaire onderbouw laat dit op eenvoudige wijze toe)

Onderkastjes zijn lager dan 0.70m of kunnen verlaagd worden (door bv. een lade weg te halen)

Bovenkastjes kunnen door een klusjesman van hoogte veranderd worden (onderkant kastjes is verplaatsbaar van 1.10m tot 1.50m)

Keukenvloer en muren zijn ook onder en achter de kastjes mooi afgewerkt

Flexibele aansluiting voor water- en afvoerleidingen

PLANVOORBEELDEN

FOUT

(1)

(2)

GOED

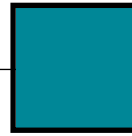
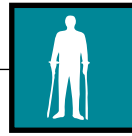
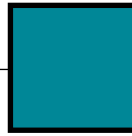
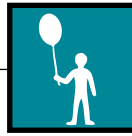

(2)

(1) uit *Derde leeftijd huisvesting, Koning Bouwdewijnstichting, 197*
(2) uit *Barriere frei, LBS, 1992*

2.5 COMFORT IN KEUKEN EN BADKAMER

2.5.3 Ergonomische kranen

2 pt

DOEL

Comfortabel

Een ergonomische kraan kan door iedereen op een comfortabele manier gebruikt worden

EIS

Alle kranen in keuken en badkamer zijn van het hendel-type

De hendel is met weinig kracht te bedienen en biedt voldoende grip

De kraan in de keuken is verdraaibaar

OPMERKING

De vrije ruimte tussen de wateruitlaat en de bovenrand van de wasbak is tussen 18 en 23 cm.

PLANVOORBEELDEN

(1)

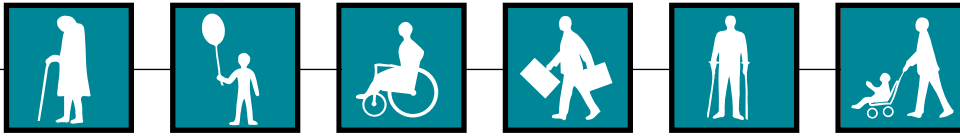
(2)

(1) uit *L'homme a besoin d'eau, l'eau a besoin de technologie*, Grohe, 1998

(2) uit *Barriere frei*, LBS, 1992

2.6 ALGEMEENHEDEN

2.6.1 Grote drukschakelaars

2 pt

DOEL

Comfortabel

Voor mensen met een beperkte handfunctie en slechtzienden zijn grote drukschakelaars een noodzaak

EIS

De gehele woning is voorzien van breedmodel tuimelschakelaars
($\geq 0.04\text{m} \times 0.04\text{m}$ per schakelaar)

PLANVOORBEELDEN

(1)

(2)

(1) uit *Da Vinci, the touch of Niko, Niko*

(2) uit *Schakel ons in, Merten, 1997*

2.6.2 Zichtbaarheid inkom

2 pt

DOEL

Veilig

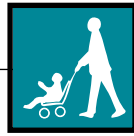
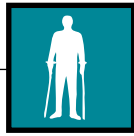
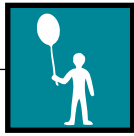
Buren kunnen een oogje in het zeil houden
Dieven kunnen zich minder gemakkelijk verstoppen

EIS

De inkomdeur is zichtbaar vanop de straat (er zijn geen muurtjes, bloemen of bomen die het zicht belemmeren)

2.6 ALGEMEENHEDEN

PLANVOORBEELDEN

(1)

(1) uit *Wohnen Ohne Barrieren*, Bayerische Staatsministerium des Innern Oberste Baubehörde, 1995

2.6.3 Veilige radiatoren

2 pt

DOEL

Veilig

Voorkomen van erge verwondingen door vallen tegen scherpe radiatorranden

EIS

De radiatoren zijn aan de bovenkant afgerond

PLANVOORBEELDEN

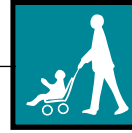
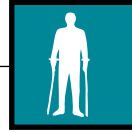
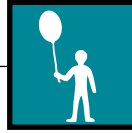

(1)

(1) uit *Radiatoren Samba*, Chappée, 1995

2.6 ALGEMEENHEDEN

2.6.4 Tweede TV -aansluiting

2 pt

DOEL

Comfortabel

Voor bedlegerige mensen is het kijken naar TV vanuit bed geen overbodige luxe

EIS

Tweede kabel-TV-aansluiting in de (hoofd)slaapkamer

Deze aansluiting bevindt zich aan de overzijde van de wand waar het bedhoofduiteinde het meest waarschijnlijk is

2.6.5 Tweede telefoonaansluiting

2 pt

DOEL

Veilig

In de slaapkamer kan een telefoon zeer nuttig zijn, in het bijzonder voor bedlegerige mensen of 's nachts in geval van nood

EIS

Tweede telefoonaansluiting is voorzien in de (hoofd)slaapkamer, op de plaats waar het nachttafeltje het meest waarschijnlijk is.

2.6.6 Sluitwerk voordeur

2 pt

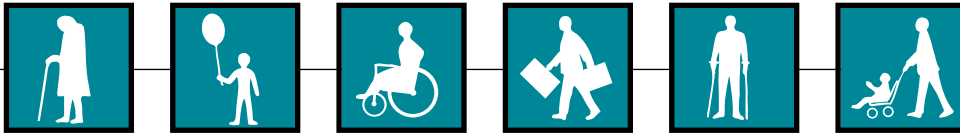
DOEL

Veilig

Men kan het slot eenvoudig bedienen en in geval van nood kan de deur (zelfs met een sleutel er langs binnen op) door een hulpverlener geopend worden

2.6 ALGEMEENHEDEN

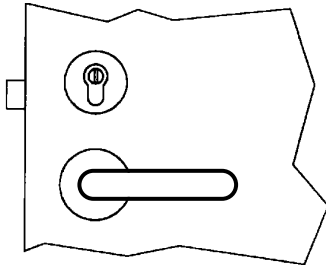
EIS

De voordeur heeft een seniorenslot; dit is een slot waarbij het sleutelgat zich boven de deurklink bevindt

Het slot heeft een diep cilindervormig sleutelkanaal dat toelaat de deur met de sleutel te openen, zelfs als er nog een sleutel langs de andere zijde zit

De sleutel en het slot zijn met weinig kracht te bedienen

PLANVOORBEELDEN

2.6.7 Veilige, ergonomische deurklinken

4 pt

DOEL

Veilig

Deurklinken worden zo ontworpen dat men er niet achter blijft haken

Comfortabel

Deurklinken worden zo ontworpen dat iedereen eenvoudig en zonder veel moeite de deur kan openen

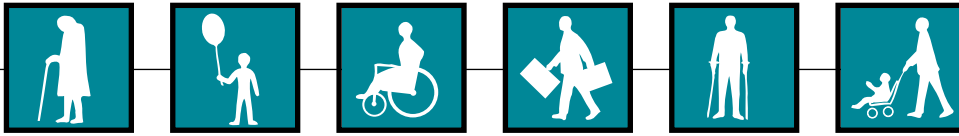
EIS

Handbediende deur

Draaideuren	Deurknoppen	Verboden
	Deurkrukken	$\geq 0.05\text{m}$ van deurkozijn
		$\geq 0.50\text{m}$ uit hoeken en in de bedieningsband (zie '1.10 buitenschrijnwerk - inkom')
		Cirkelvormige diameter
		Teruggebogen

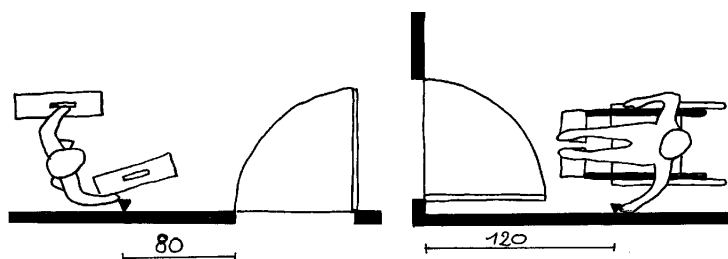

2.6 ALGEMEENHEDEN

Deurstangen	Lengte $\geq 0.30\text{m}$
	Mogen vertikaal, horizontaal of schuin geplaatst worden, zolang ze in de bedieningsband (tussen 0.85m en 1.20m) liggen
	Indien vertikaal geplaatst $\geq 0.50\text{m}$ uit hoeken verwijderd
	Met weinig kracht te openen
Schuifdeuren	Ofwel is er een verticale stang van minstens 0.30m lang in de bedieningsband (tussen 0.85m en 1.20m)
	Ofwel is de schuifdeur uitgerust met een soepele (beweegbare) lits om de deur te openen
Elektrische deuren	
	Drukknop in de bedieningsband (tussen 0.85m en 1.20m)
	Drukknop $\geq 0.50\text{m}$ uit hoeken verwijderd
	Bij gebruik van de drukknop krijgt men de deur niet tegen zijn gezicht (zie activiteitendiagramma's)
	Zolang er zich iemand in de deuropening bevindt blijft de deur open
	In geval van nood is de deur met de hand bedienbaar
Automatische deuren	
	Deur gaat automatisch open als men een fotocel passeert
	Deur valt niet toe zolang er iemand in de deuropening staat
	Deur mag niet te snel opendraaien en de gebruiksruimte moet duidelijk aangegeven worden
	In geval van nood kan de deur met de hand bediend worden

ACTIVITEITENDIAGRAMMA'S

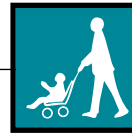
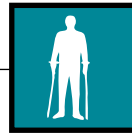
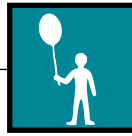

(1)

(1) uit *Derde leeftijd en huisvesting*, Koning Bouwdewijnstichting, 1979

2.6 ALGEMEENHEDEN

2.6.8 Eenvoudig te onderhouden gebouw

2 pt

DOEL

Veilig

Een eenvoudig te onderhouden gebouw voorkomt ongelukken bij het schoonmaken
Een goed onderhouden gebouw voorkomt allergieën

EIS

Vloeren	De bekledingen moeten zo uniform mogelijk zijn
	Geen gladde of te boenen oppervlakken
	Vasttapijt is goed geplaatst, onontvlambaar, antistatisch en anti-allergeen; losliggend tapijt is verboden
	Vloeren in de vochtige ruimten zijn voldoende stroef en vochtbestendig
	De vloerbekleding van de terrassen moet zelfreinigend zijn en voorzien van antislip
Muren	Geen ruwe oppervlakken
	Gemakkelijk stofvrij te houden
	Muren in de vochtige ruimten zijn voldoende stroef (muur is steunpunt voor mensen die minder goed te been zijn) en vochtbestendig
Ramen	Zijn volledig (ook de buitenkant) en eenvoudig langs binnenuit te reinigen
Zolderingen	Geen valse zolderingen (oud stof, insecten)
	Onderhoudsvrije, vaste bekleding

PLANVOORBEELDEN

Hier kan je best niet overrijven...
dan toch liever een gladde muur!

(1)

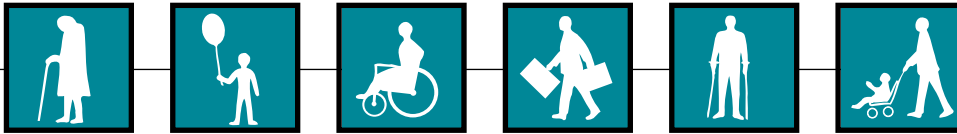
(1) uit *Derde leeftijd en huisvesting*, Koning Bouwdewijnstichting, 1979

BASISCRITERIA
gemeenschappelijke delen flat

3. BASISCRITERIA - gemeenschappelijke delen flat

DOEL

Deze basiscriteria zijn de dwingende criteria voor de gemeenschappelijke delen in flatgebouwen. Om als levenslange woning bestempeld te kunnen worden, moet een appartement voldoen aan al de eisen beschreven in '1. Basiscriteria - woning/appartement'. Bovendien moeten de gemeenschappelijke delen van het appartementsgebouw voldoen aan de hieronder beschreven criteria.

EIS

3.1 Algemeen

- 3.1.1 Niveauverschillen
- 3.1.2 Deuren
- 3.1.3 Beglazing
- 3.1.4 Tochtsassen
- 3.1.5 Inkomaccessoires
- 3.1.6 Verlichting

3.2 Liften

3.3 Gangdimensies

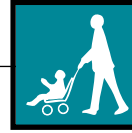
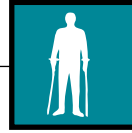
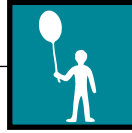
3.4 Trappen

OPMERKING

In de eisen wordt soms een onderscheid gemaakt tussen nieuwbouw en bestaande bouw. De eisen gesteld aan nieuwbouw zijn strenger, maar genieten de voorkeur.

3.1 ALGEMEEN

3.1.1 Niveaoverschillen

DOEL

Toegankelijk

Zelfstandigheid garanderen voor elke gebruiker

Veilig

Valpartijen als gevolg van drempels voorkomen

EIS

Toegelaten niveaoverschil

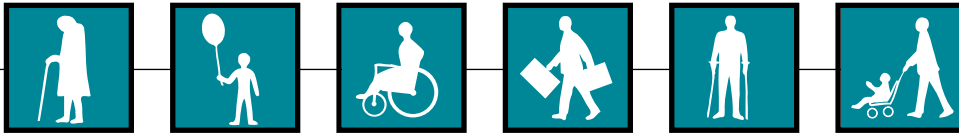
Binnen	Ofwel $\leq 0.025\text{m}$ en duidelijk gemarkeerd Ofwel op een goede manier overbrugd, via een zachte hellingsbaan (en indien gewenst een trap)
Toegang	Drempel $\leq 0.025\text{m}$ en duidelijk gemarkeerd
Buiten	Ofwel $\leq 0.025\text{m}$ en duidelijk gemarkeerd Ofwel op een goede manier overbrugd, via een zachte hellingsbaan (en indien gewenst een luie trap ($\leq 21^\circ$))

Hellingsbaan

Dimensionering	Breedte $\geq 1.20\text{m}$ breed
Nieuwbouw	Lengte zonder tussenbordes $\leq 6.00\text{m}$ Helling $\leq 1:20$
Bestaande bouw	Lengte zonder tussenbordes $\leq 5.00\text{m}$ Helling $\leq 7\%$
	Lengte zonder tussenbordes $\leq 10.00\text{m}$ Helling $\leq 5\%$
Bordessen	Boven- en onderaan de helling moet een bordes aangelegd worden van dezelfde breedte en $\geq 1.50\text{m}$ in de rijrichting
	Een tussenbordes heeft dezelfde breedte als de helling en is $\geq 1.50\text{m}$ lang
Detailtering	Het oppervlak moet stroef, goed verhard en vlak zijn
	De maaswijdte van roosters $\leq 20\text{mm}$
	Begin en einde hellingsbaan is visueel duidelijk en ook voelbaar
Afrijbeveiliging	Bij een verhoging $\leq 0.25\text{m}$ volstaat een opstaande boord $\geq 0.05\text{m}$
	Bij een verhoging $\geq 0.25\text{m}$ moeten er bovendien veilige leuningen in de bedieningsband (tussen 0.85m en 1.20m) aangebracht worden

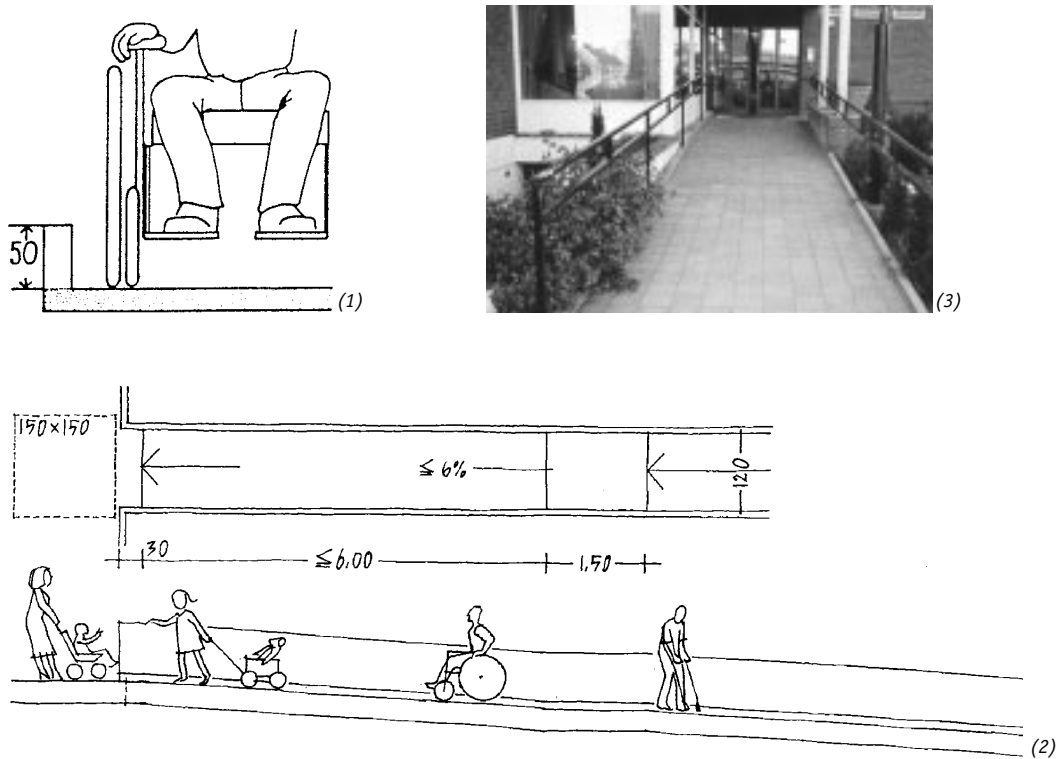
3.1 ALGEMEEN

OPMERKING

Ter voorkoming van wateroverlast bij buitendeuren worden vaak voetroosters gebruikt. Let hierbij op de breedte van de roosteropeningen ivm gevaar te blijven steken met schoen of hulpmiddel.
Begin en einde van de hellingsbaan worden best aangegeven met een opvallende kleurmarkering.

ACTIVITEITENDIAGRAMMA'S

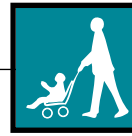
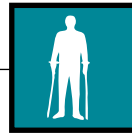
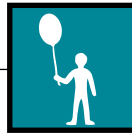
(1) uit ISO/TR 9527, 1994 (E)

(2) uit *Wohnen Ohne Barrieren*, Bayerische Staatsministerium des Innern Oberste Baubehörde, 1995

(3) uit *Trinnfri adkomst*, Husbanken, 1995

3.1 ALGEMEEN

3.1.2 Deuren

DOEL

Toegankelijk

Iedereen moet de deuren eenvoudig kunnen gebruiken

EIS

Vrije doorgang

Vrije breedte	$\geq 0.85\text{m}$
Vrije hoogte	$\geq 2.10\text{m}$
Openingshoek	Deuren kunnen haaks open (90°)
Dubbele deuren	Iedere deur heeft een vrije doorgang zoals hierboven beschreven

Opstelruimte

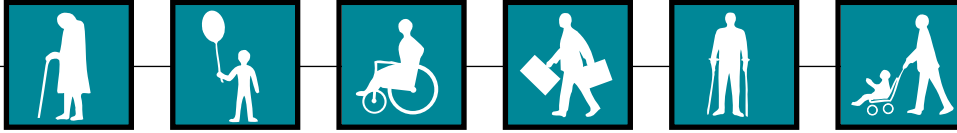
Naast deur	$\geq 0.45\text{m}$, langs de slotzijde van de deur
Voor deur	Hoofdtoegangsdeur $\geq 1.70\text{m} \times 1.70\text{m}$
	Ingang naar gemeenschappelijke berging $\geq 1.70\text{m} \times 1.70\text{m}$
	Alle andere deuren $\geq 1.50\text{m} \times 1.50\text{m}$
Achter deur	$\geq 1.50\text{m} \times 1.50\text{m}$

Algemeen

Deurdrempel	Toegangsdeur $\leq 0.025\text{m}$
	Binnendeur $\leq 2\text{mm}$
	Deur naar garage, berging,... $\leq 0.025\text{m}$
Deurtype	Zelfsluitende ingangs-/tochtdeuren: sluit-/draaisnelheid $\leq 0.5\text{m}/\text{sec}$
	Deuren met weinig kracht te openen: bedieningsweerstand $\leq 30\text{N}$
	Glazen deuren hebben een kleurmarkering op $\pm 1.65\text{m}$ hoogte
Deurkruk	In de bedieningsband: tussen 0.85m en 1.20m
	$\geq 0.50\text{m}$ uit inwendige hoeken
	Voldoet aan de eisen '2.6.7 Veilige, ergonomische deurklinken'

3.1 ALGEMEEN

OPMERKING

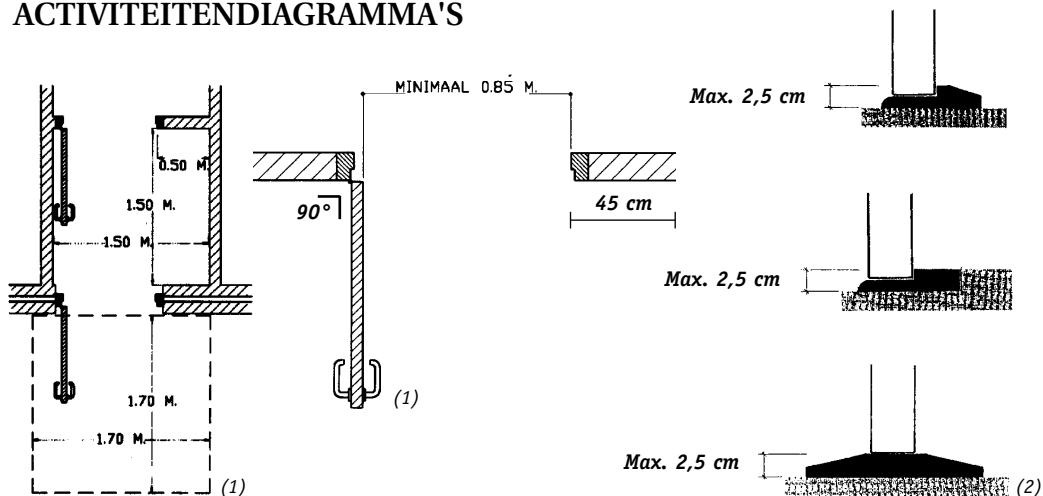
De toegangsdeur wordt best in een contrasterende kleur uitgevoerd tov zijn omgeving.
De toegangsdeur heeft best een doorkijk op een hoogte van 1.05m-1.95m tov het vloerniveau.

Het slot van de toegangsdeur is best een seniorenslot (sleutelgat boven de handgreep).

Onder de 0.50m tov het vloerniveau bevatten deuren best geen glas.

De hoofdtoegangsdeur heeft bij voorkeur een vrije breedte $\geq 0.90\text{m}$.

ACTIVITEITENDIAGRAMMA'S

(1) gedeeltelijk uit Consumentenkeurmerk Senioren label, SEV, 1994

(2) gedeeltelijk uit HB 7.B.1.1 Livlopstandard, Husbanken, 1997

3.1.3 Beglazing

DOEL

Veilig

Veilige beglazing voorkomt ongelukken

EIS

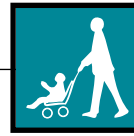
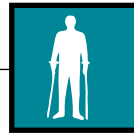
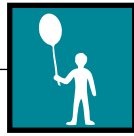
Alle glasoppervlakken met doorvalrisico zijn van gelaagd glas (3-3-2)

Alle andere glasoppervlakken op een hoogte $\leq 1.20\text{m}$ tov vloerniveau zijn van gehard glas

Glasdeuren zijn zichtbaar door een kleurmarkering op een hoogte van $\pm 1.65\text{m}$

3.1 ALGEMEEN

3.1.4 Tochtsassen

DOEL

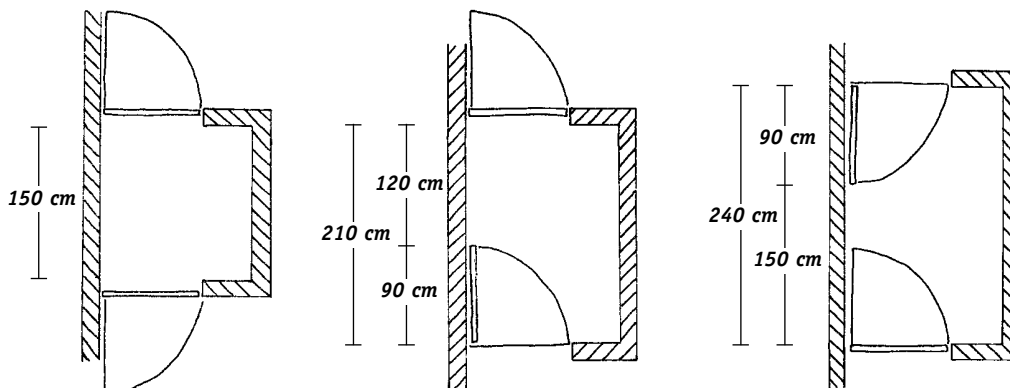
Toegankelijk

Het tochtsas moet voldoende ruim zijn zodat iedereen er op een comfortabele manier gebruik van kan maken

EIS

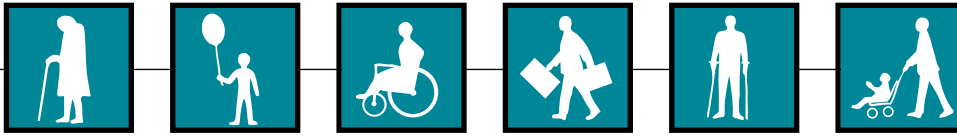
Het moet mogelijk zijn een draaicirkel te maken van 1.50m. in het sas
(zie activiteitendiagramma's voor meer concrete maatvoering)

ACTIVITEITENDIAGRAMMA'S

3.1 ALGEMEEN

3.1.5 Inkomaccessoires

DOEL

Toegankelijk

Iedereen moet de inkomaccessoires kunnen gebruiken

EIS

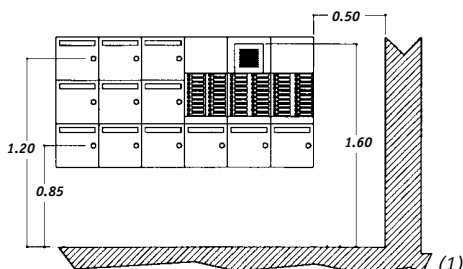
Parlofoon	Parlofoonverbinding tussen de inkomhal en de appartementen Inkomdeur is uitgerust met een degelijk slotensysteem (na spreekverbinding) rechtstreeks vanuit de appartementen, te openen
Bellenplateau	In de bedieningsband: tussen 0.85m en 1.20m hoogte ≥ 0.50m uit hoeken verwijderd
Intercom	In de informatieband: tussen 1.25m en 1.60m hoogte ≥ 0.50m uit hoeken verwijderd
Brievenbussen	In de bedieningsband: tussen 0.85m en 1.20m hoogte ≥ 0.50m uit hoeken verwijderd
Huisnummer	In de informatieband: tussen 1.25m en 1.60m hoogte, zichtbaar vanop de straat
Naamkaartjes	In de informatieband: tussen 1.25m en 1.60m hoogte
Lichtpunt	De inkom en de inkomaccessoires zijn ook 's avonds voldoende verlicht

OPMERKING

Een voldoende ruime en goed verlichte inkom met zitgelegenheid en een uitzicht naar buiten is een goede hulp voor wachtende mensen en het bevordert tegelijk ook de sociale contacten tussen de bewoners.

Een bewegingssensor (met timer) aan het toegangspad is een veilige en een zuinige methode voor verlichting van de toegang tot het woongebouw.

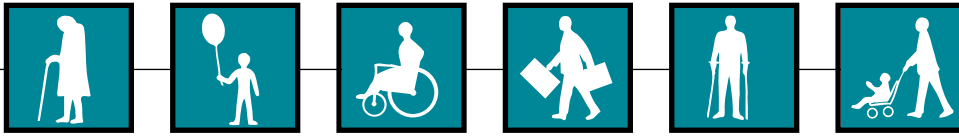
ACTIVITEITENDIAGRAMMA'S

(1) gedeeltelijk uit Consumentenkeurmerk Seniorenlabel, SEV, 1994

3.1 ALGEMEEN

3.1.6 Verlichting

DOEL

Veilig

Voldoende verlichting vermindert de kans op valpartijen

Voldoende verlichting houdt dieven op afstand

EIS

Voldoende lichtpunten in en om het gebouw: geen donkere plekken

Het licht gaat automatisch aan of is via goed zichtbare schakelaars met verklikkerlichtjes door de bewoners zelf te bedienen

Indien het licht door middel van een timer weer uitgaat, moet de aanblijftijd -ook voor minder mobiele mensen- voldoende lang zijn

Schakelaars zijn geplaatst in de bedieningszone (tussen 0.85m en 1.20m hoogte) en ≥ 0.50 m uit hoeken verwijderd

OPMERKING

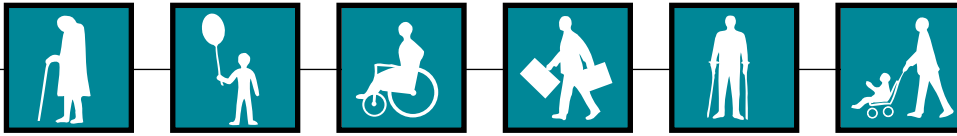
Het gebruik van bewegingssensoren (met timer) is te verkiezen boven schakelaars aangezien dit, zeker voor mensen met een beperkte handfunctie of met een beperkt gezichtsvermogen, veel gebruiksvriendelijker is.

Het gebruik van bewegingssensoren (met timer) is te verkiezen boven een automatisch bediend verlichtingssysteem aangezien dit veel energiezuiniger is.

Als er zit- of rustplaatsen in de gangen zijn en de verlichting gebeurt met bewegingssensoren, mag men niet vergeten ook daar een sensor te installeren (hetzelfde geldt voor schakelaars met timers).

3.2 LIFTEN

DOEL

"Een toegankelijke woning op niveau vereist een toegankelijke lift"

Toegankelijk

De lift moet door iedereen zelfstandig gebruikt kunnen worden

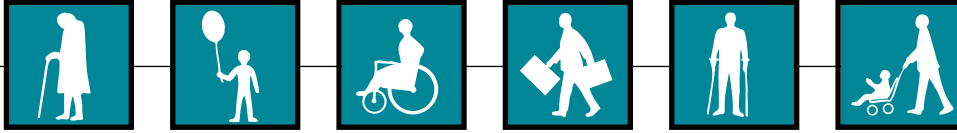
EIS

Personenlift (noodzaak bij hoogteverschil > 3.00m)

Positionering	Afstand lift / woning $\leq 30\text{m}$
Vrije vloeropp.	Binnen lift Elke woning bereikbaar met minstens één lift $\geq 1.10\text{m}(\text{b}) \times 2.10\text{m}(\text{d})$
	Elke andere lift $\geq 1.10\text{m}(\text{b}) \times 1.40\text{m}(\text{d})$
	Buiten lift $\geq 1.50\text{m} \times 1.50\text{m}$
Liftdeuren	Vrije doorgangsbreedte $\geq 0.85\text{m}$
	Vrije doorgangshoogte $\geq 2.10\text{m}$
	Ofwel automatische schuifdeuren met fotocel, zodat deur open blijft zolang er zich iemand in de deuropening bevindt Ofwel met de hand te bedienen deur, met een bedieningsweerstand $\leq 30\text{N}$ en zelfsluitend (sluitvertraging $\leq 5\text{m}/\text{sec}$)
Liftvloer	Op hetzelfde niveau als de verdiepingsvloeren Uit slipvrij materiaal
Liftwanden	Handrail in de bedieningsband (tussen 0.85m en 1.20m) langs de drie zijden van de lift
	Opklapbaar zitje, geplaatst op 0.45m à 0.50m hoogte, bij liften met meer dan 4 stopplaatsen
	Spiegel op achterwand, met de onderrand op $\pm 1.00\text{m}$ geplaatst en met een hoogte $\geq 0.80\text{m}$, zodanig geplaatst dat men door de spiegel de verdiepingshoogtes kan aflezen
Bediening	In de bedieningsband (tussen 0.85m en 1.20m)
	$\geq 0.50\text{m}$ uit hoeken verwijderd
	Bedieningsknoppen $\geq 0.025\text{m} \times 0.025\text{m}$, in een opvallende kleur, duidelijk voelbaar en met weinig kracht te bedienen
	Niveau-indicatie in lift, of zichtbaar vanuit lift bij geopende deuren
Liftalarm	Duidelijke gebruiksinstructies, in de informatieband (tussen 1.25m en 1.60m)
	Alarm is verbonden met een bemande post

3.2 LIFTEN

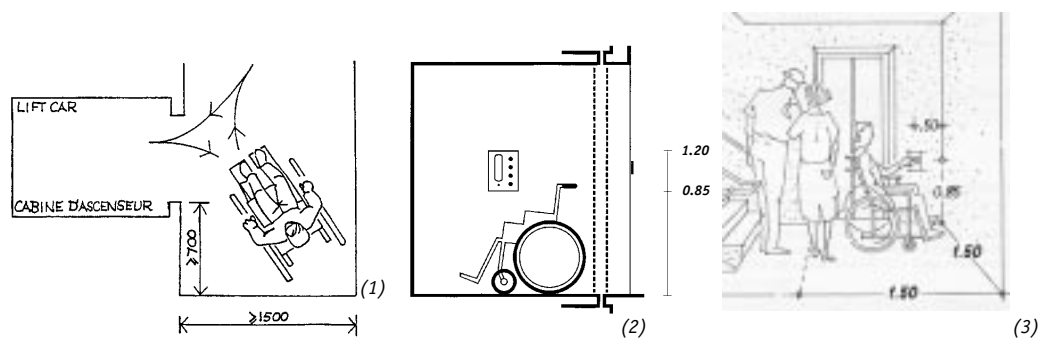
Trapplateaulift (noodzaak bij hoogteverschil $\leq 3\text{m}$ indien er geen lift is)

Positionering	Afstand trapplateaulift-woning $\leq 30\text{m}$
Vrij vloeropp.	Trapplateaulift $\geq 0.90\text{m} \times 1.20\text{m}$ Voor onderste trede $\geq 1.80\text{m} \times 0.90\text{m}$ waarbij de 1.80m loodrecht op eerste trede Achter bovenste trede $\geq 1.40\text{m} \times 1.10\text{m}$ waarbij de 1.40m loodrecht op bovenste trede
Vrije hoogte	Boven de trapplateaulift overal $\geq 2.20\text{m}$
Voorzieningen	Een handgreep in de Bedieningsband (tussen 0.85m en 1.20m) voor het staand gebruiken van de lift
Bediening	In de Bedieningsband (tussen 0.85m en 1.20m) $\geq 0.50\text{m}$ uit inwendige hoeken verwijderd

OPMERKING

Bedieningsknoppen hebben best een nummering met reliëf.
 Bij alarmering kan de terugmelding van een ondernomen actie geruststellend zijn.
 De verdiepingshoogte wordt best met een signaal duidelijk gemaakt.

ACTIVITEITENDIAGRAMMA'S

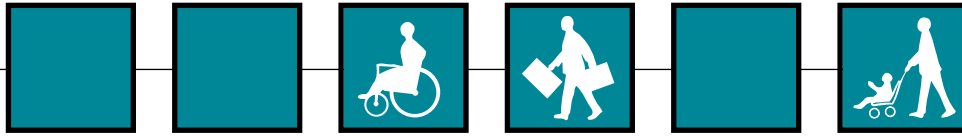
(1) gedeeltelijk uit ISO/TR 9527, 1994 (E)

(2) gedeeltelijk uit Senioren thuishet, Projectbureau Seniorenlabel

(3) gedeeltelijk uit Barrierefreie Wohnungen, Bayerische Staatsministerium des Innern Oberste Baubehörde, 1992

3.3 GANGDIMENSIES

DOEL

Toegankelijk

De gangen moeten voor iedereen toegankelijk zijn

Veilig

In geval van nood bevorderen ruim gedimensioneerde gangen de evacuatie

EIS

Gewone gang

Vrije doorgang $\geq 1.20\text{m}$

Vrije hoogte $\geq 2.20\text{m}$

Passeerplaatsen $\geq 1.50\text{m} \times 1.50\text{m}$, minstens om de 30m of op begin en einde van de gang

Puntversmalling Over een lengte $\leq 1.20\text{m}$ mag een plaatselijke puntversmalling optreden die voldoet aan twee eisen:
 - Vrije breedte $\geq 0.90\text{m}$
 - Vrije hoogte $\geq 2.10\text{m}$

Haakse bocht Som vrije doorgangsbreedten voor en na bocht $\geq 2.20\text{m}$

Vloerafwerking Vlak en stroef, ook bij regenweer slipvrij
 Eenvoudig in onderhoud

Evacuatieweg

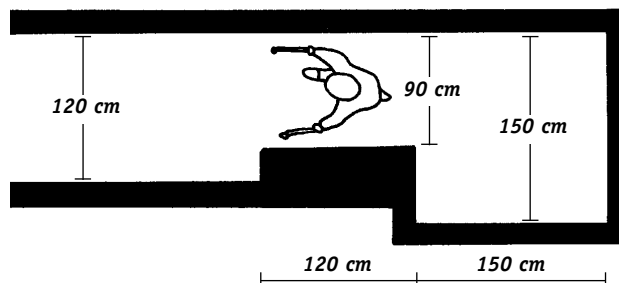
Vrije doorgang $\geq 1.80\text{m}$

Vrije hoogte $\geq 2.20\text{m}$

Trappenhuisen Afstand tussen 2 trappenhuisen $\leq 60\text{m}$
 Voordeur van appartement maximum 15m van vluchttrap verwijderd

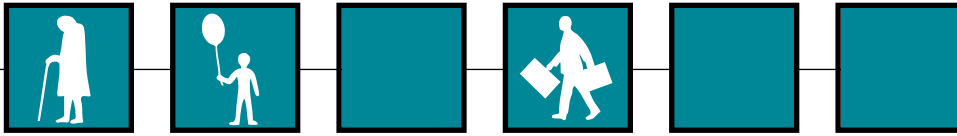
Vloerafwerking Vlak en stroef, ook bij regenweer slipvrij
 Eenvoudig in onderhoud

ACTIVITEITENDIAGRAMMA'S

3.4 TRAPPEN

DOEL

Veilig

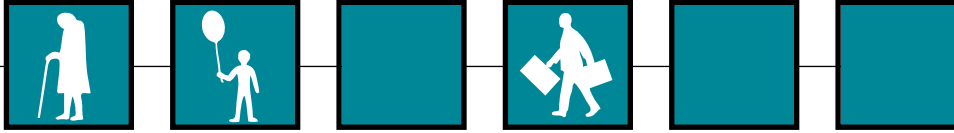
Een veilige trap voorkomt ongelukken

EIS

Trapvorm	Te verkiezen	Rechte steektrap of bordestrap
	Wenteltrappen	Toegestaan voor middelhoge gebouwen ($h \leq 25\text{m}$) indien ze verdreven treden $\geq 0.24\text{m}$ diep op de looplijn hebben
Trapdetailering	Trapbreedte	$\geq 0.80\text{m}$
	Traphoogte	Vrije hoogte boven voorkant trede $\geq 2.20\text{m}$
	Bordessen	$\geq$ breedte trap x breedte trap
	Trapverlichting	Goede trapverlichting, indien met schakelaar minstens op elk niveau één schakelaar
Traptreden	Maatvoering	Optrede $\leq 0.18\text{m}$
		Aantrede $\geq 0.20\text{m}$
		Helling stootborden $\pm 15^\circ$
		Alle treden van één trap zijn identiek
Detailering		Gesloten traptreden en stootborden
		Geen overstekende wel
		Ondertrede mag niet uitsteken (struikelblok)
		Boventrede mag niet inspringen (valkuil)
		Slipvrij en stroef oppervlak
		Boven- en ondertrede zijn aan de bovenkant voorzien van opvallende kleurmarkering

3.4 TRAPPEN

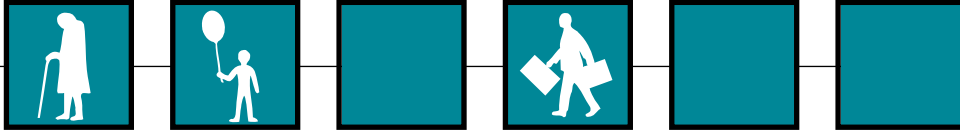
Trapleuningen	Plaatsing	Aan beide zijden van de trap
		Trapleuning volgt de traphelling en loopt ononderbroken door op tussenbordessen
	Detailering	Leuningen lopen $\geq 0.30\text{m}$ door, zowel onder- als bovenaan de trap
		De diameter van de leuning is tussen 0.04m en 0.05m
		De ruimte tussen leuning en wand $\geq 0.04\text{m}$
		Leuningdrager bevindt zich $\geq 0.06\text{m}$ onder de bovenste rand van de trapleuning
		De leuninghoogte (optimaal 0.85m boven de voorzijde van de traptrede) bevindt zich in bedieningsband: tussen 0.85m en 1.20m
Trapplateaulift	Voor niveauverschillen $\leq 3\text{m}$ zonder lift moet de trap aan de eisen in '3.2 Liften', deel trapplateaulift voldoen	

OPMERKING

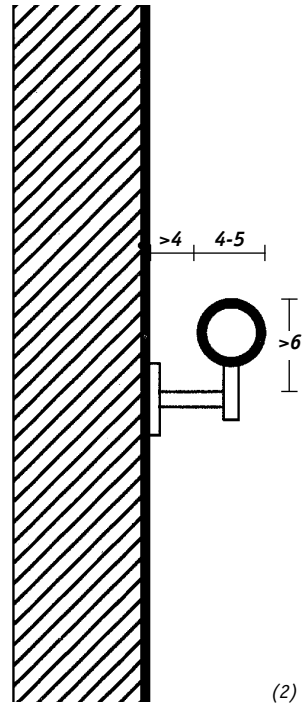
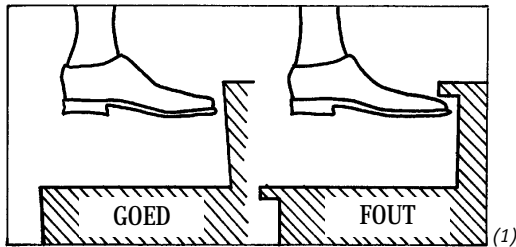
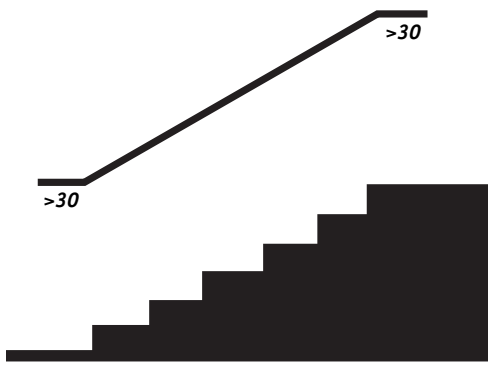
Traptreden	Een kleurverschil tussen op- en aantrede verhoogt de veiligheid. Traptreden zijn best afgerond.
Trapleuningen	Voor kleine mensen en kinderen is een tweede leuning op 0.60m hoogte aan te raden. Leuningen moeten zo ontworpen zijn dat men er niet kan doorvallen en er ook niet kan opklimmen. Ze zijn bovendien stevig genoeg bevestigd. De eindpunten van leuningen worden best afgerond zodat men er niet met een kledingstuk achter blijft haken. De leuningen worden best uitgevoerd in een opvallende contrasterende kleur.

3.4 TRAPPEN

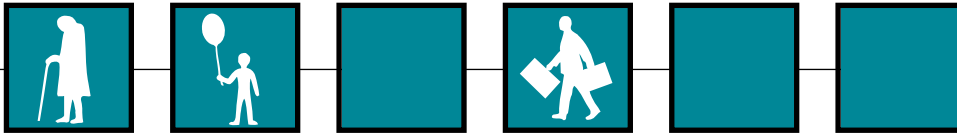
ACTIVITEITENDIAGRAMMA'S

(1) gedeeltelijk overgenomen uit *Barrierefreie Wohnungen*, Bayerische Staatsministerium des Innern Oberste Baubehörde, 1992
(2) gedeeltelijk overgenomen uit *Praktijkgids aanpasbaar bouwen, aangepast wonen*, vzw Toegankelijkheidsbureau, 1994

3.4 TRAPPEN

PLANVOORBEELDEN

(1)

(2)

(3)

(1) uit *Barriere frei*, LBS, 1992

(2) uit *Wohnen Ohne Barrieren*, Bayerische Staatsministerium des Innern Oberste Baubehörde, 1995

(3) uit *Senioren Thuietest*, Projectbureau Seniorenlabel

PLATFORM

WONEN
VAN
OUDEREN

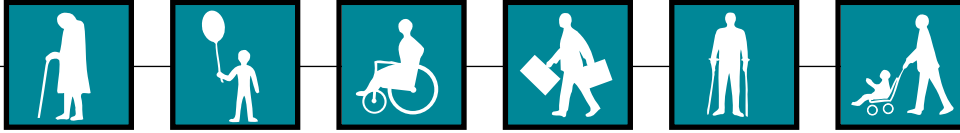
LEVENSLANG WONEN

OMGEVINGSCRITEIA

4. OMGEVINGSCRITERIA

DOEL

Deze omgevingscriteria geven indicatief een aantal aandachtspunten aan, die van belang zijn bij de evaluatie van de woonomgeving.

AANDACHTSPUNTEN

4.1 De toegankelijkheid van de omgeving

4.2 De bereikbaarheid van de omgeving

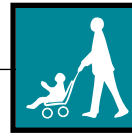
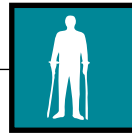
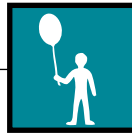
4.3 De woning in zijn omgeving

OPMERKING

Bij de evaluatie van de omgeving is het belangrijk rekening te houden met de persoonlijke voorkeuren: niet iedereen voelt zich goed in hetzelfde milieu. Deze criteria duiden op aandachtspunten die maken dat ook de omgeving van de levenslange woning levenslang genoemd kan worden. Aan de hand van deze aandachtspunten kan men zich een idee vormen over de kwaliteit van de woonomgeving.

4.1 DE TOEGANKELIJKHEID VAN DE OMGEVING

DOEL

In dit criterium gaan we in op de belangrijkste aspecten van een voor iedereen toegankelijk openbaar domein. Al is de overheid verantwoordelijk voor de aanleg van dit openbaar domein, toch willen we de lezer wijzen op enkele belangrijke aandachtspunten, het is immers zeer belangrijk dat iedereen op een veilige manier zijn woning kan verlaten om zich in de nabije openbare ruimte te begeven.

AANDACHTSPUNTEN

De verkeersveiligheid

Veilige stoepen Zijn de stoepen in de onmiddellijke omgeving van de woning, langs de routes om naar de winkels en de bushalte te gaan voldoende veilig? Een veilige stoep wil zeggen een voldoende brede, verharde stoep ($\pm 1,20\text{m}$), die zo vlak en horizontaal mogelijk is. De stoep ligt ook niet te hoog tov de rijweg ($\pm 10\text{cm}$)

Veilige oversteekplaatsen Is de weg in de onmiddellijke omgeving van de woning, langs de routes om naar de winkels en de bushalte te gaan behoorlijk veilig? Zijn er zebrapaden met voldoende zichtbaarheid en, bij voorkeur, met verkeerslichten? Let er op dat de stoepen bij oversteekplaatsen wel degelijk verlaagd werden zodat de oversteek ook voor mindermobielen veilig kan verlopen

Goede verlichting Zijn de straten in de onmiddellijke omgeving van de woning, langs de routes om naar de winkels en de bushalte te gaan voldoende verlicht? Ook de eventueel aanwezige parkeerterreinen moeten voldoende verlicht zijn. De straat is voldoende verlicht als er zo om de ± 25 meter lichtmasten voorzien zijn.

De sociale veiligheid

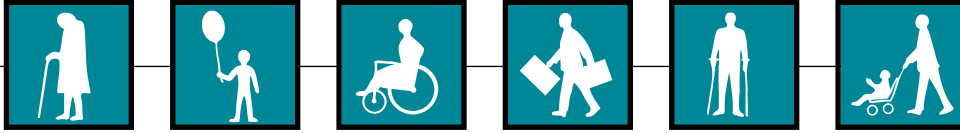
De omgeving mag geen sociale onveiligheid in de hand werken. Voldoende verlichting (ook in achterpanden en steegjes), een overzichtelijke woonomgeving en voldoende andere woningen in de buurt die uitkijken op de straat, zullen de sociale veiligheid ten goede komen.

Toegankelijk openbaar vervoer

De halteplaatsen De nabijgelegen bushokjes moeten gerieflijk, veilig, regen- en tochtvrij zijn. Vanop de bankjes moet men de bus zien aankomen. De uurregeling voor de bus moet duidelijk en voor iedereen leesbaar aangegeven zijn. Ga ook na of de bussen die er stoppen wel toegankelijk zijn voor mindermobielen.

4.2 DE BEREIKBAARHEID VAN DE OMGEVING

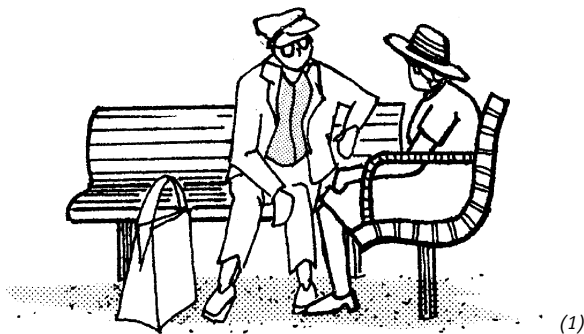
DOEL

In dit criterium gaan we in op de belangrijkste aspecten van een voor iedereen bereikbare omgeving. Hiermee bedoelen we een omgeving waar iedereen contacten met andere mensen kan leggen en in zijn levensbehoeften kan voldoen.

AANDACHTSPUNTEN

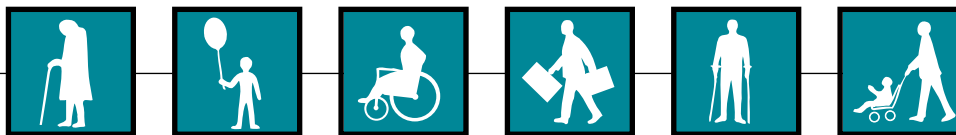
Voorzieningen	Zijn er voldoende winkels (bakker, slager, kruidenier, apotheek, bank, postkantoor, dokter, ...), op een loopafstand van minder dan 500m? Of zijn ze te bereiken met het openbaar vervoer (bushalte binnen de 500m van de woning)? Of kunnen de dagelijkse boodschappen aan huis geleverd worden?
Verplaatsingen	Zijn er bushaltes binnen loopafstand (500m) of zijn er andere verplaatsingsmogelijkheden zoals buurtbusjes, taxi's?...
Ontmoetingen	Binnen loopafstand (500m) zouden er toch minstens twee ontmoetingsplaatsen moeten zijn. Dit kan zijn een kerk, een wijk- of buurtcentrum, een café, een bibliotheek, een cultureel centrum, een park, een speelplein,...

PLANVOORBEELDEN

(1) uit *Site planning and design for the elderly*, D.Y.Carstens, 1993

4.3 DE WONING IN ZIJN OMGEVING

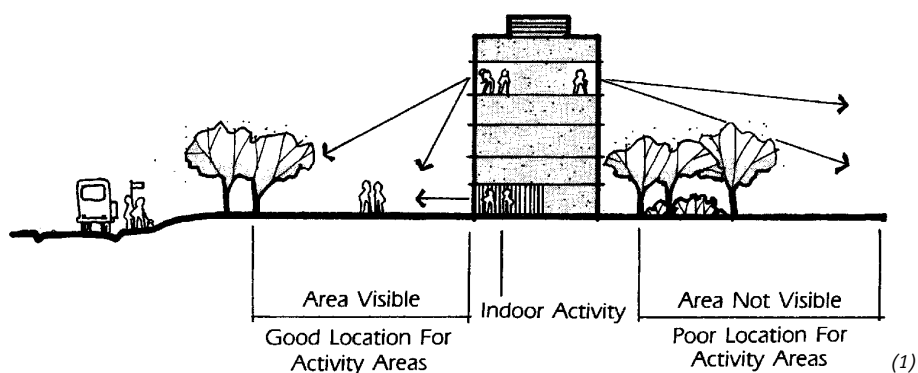
DOEL

In dit criterium gaan we in op de belangrijkste aspecten van een boeiende omgeving. Voor minder mobiele mensen is het belangrijk dat ze vanuit het raam een boeiend en gevarieerd uitzicht kunnen waarnemen.

AANDACHTSPUNTEN

Bij de keuze van een woning moet nagegaan worden of het raam van de leefruimte uitgeeft op een boeiend decor. Zeker voor minder mobiele mensen gaat de voorkeur uit naar een uitzicht op een marktplein, een speelplein, ... omdat deze voor een boeiend en steeds wisselend decor zorgen. Andere mensen verkiezen het aangename, vreedzame decor van de natuur en de velden, waar de seizoenen, de oogst,... voor afwisseling zorgen

PLANVOORBEELDEN

(2)

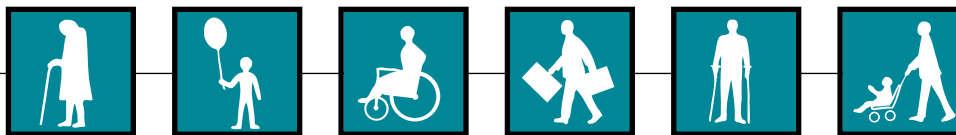

(2)

(1) uit *Site planning and design for the elderly*, D.Y.Carstens, 1993

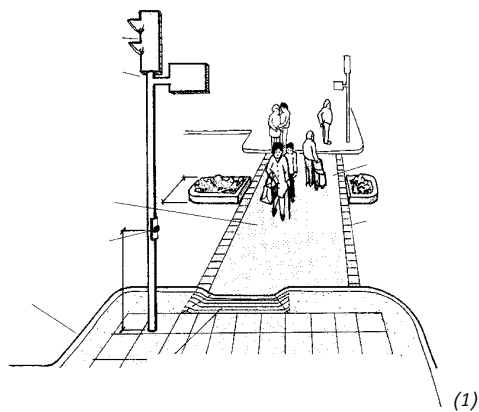
(2) uit *Wohnen Ohne Barrieren*, Bayerisches Staatsministerium des Innern Oberste Baubehörde, 1995

4.3 DE WONING IN ZIJN OMGEVING

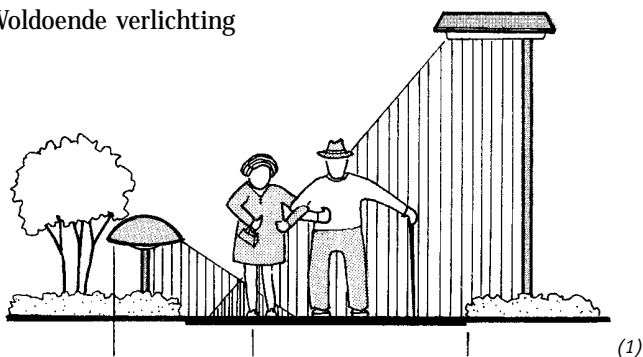

PLANVOORBEELDEN

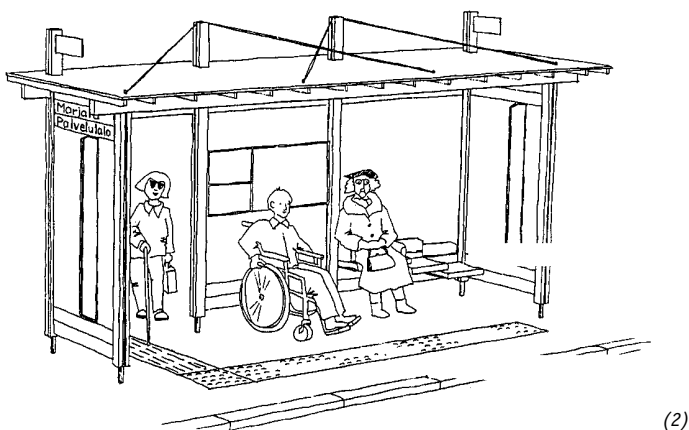
Veilige oversteeplaatsen en stoepen

Voldoende verlichting

Een bushalte voor iedereen

(1) uit *Site planning and design for the elderly*, D.Y. Carstens, 1993

(2) uit *The town for all: the Marjala Model*, Joensuu town planning office, 1993

PLATFORM

■
WONEN
VAN
OUDEREN

NUTTIGE ADRESSEN

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

Administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting en Monumenten & Landschappen

Afdeling Woonbeleid

Koning Albert II-laan 20

1000 Brussel

tel: 02/553.82.74

fax: 02/553.82.25

e-mail: woonbeleid@lin.vlaanderen.be **website:** www.vlaanderen.be/wonen

Platform Wonen van Ouderen

J.P. Minckelerstraat 45b

3000 Leuven

tel: 016/23.10.46

fax: 016/23.17.37

e-mail: info@pwo.be

website: www.pwo.be

SAMENSTELLING

Platform Wonen van Ouderen

uitgewerkt met steun van en in samenwerking met

ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

departement Leefmilieu en Infrastructuur

administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting en Monumenten & Landschappen

afdeling Woonbeleid

REDACTIE

Nausikaa Deneff

Platform Wonen van Ouderen

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Hilde Van den Bosch - afdelingshoofd a.i.

Koning Albert II-laan 20 , 1000 Brussel

Industriezone Noord II

Zandvoortstraat 8C

2800 Mechelen

015/28 73 00

info@option-av.be

www.option-av.be